

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η. (Εξάμηνο Β') * ΑΘΗΝΑ, 12 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1910 * ΑΡΙΘΜΟΣ 404

Ένας λαός υψώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Ἀθηنيώτικα γράμματα.
Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ.
ΧΑΡΗΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ. Τὸ χωριστὸν ἢ τὸ χωρῆμα.
ΛΑΒΑΖΑΓΚΑΣ. Παραμύθια τῆς Μανταγαζκάρας: Γιατί τὰ σχολιά μωρίζονται ἅμα συναπαντηθῶνε.
ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ (μεταφρασμένα ἀπὸ τοὺς Κ. Παλαμά, Δημ. Μεταλλινό, Ρήγα Λεβαντή, Μελικέρτη, Ἄγγ. Βολιώτη καὶ Ρήγα Γεώργη).
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ Νικητῆς.
Π. Φ.Λ. Σημειώματα (ἀπάνου στὴν «Ἀπέκκριση» τοῦ κ. Κ. Χατζέπουλου) τέλους.
ΦΥΛΑΧΟΛΟΓΟΣ. Δικά μας καὶ ξένα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΝΙΚΗΤΗΣ

Λόγια σεμνά, λόγια μεστά, λόγια δυνατά—νά, ὁ λόγος του. Ὅχι ρητορικές ρουκέτες καὶ λογοκοπικὲς τρακατροῦκες. Αὐτὲς γιὰ τοὺς Γυλαθάδες καὶ γιὰ τοὺς Γιολντάσηδες καὶ γιὰ τοὺς Καπετανάκηδες. Ὁ Βενιζέλος δὲ ρητόρησε—μίλησε. Δὲ ζήτησε νὰ ξεσκίση αὐτιά. Ζήτησε νὰ συγκινήσει ψυχές. Καὶ τὸ κατάφερε. Κι ὁ λόγος του, ὅσο κι ἂν εἰπώθηκε ἀπὸ μπαλκόνι ξενοδοχείου, δὲ θύμιζε καθέλου τοὺς «ἐπιμπαλκόνιους» προεκλογικοὺς καὶ μεταεκλογικοὺς λόγους. Εἶτανε λόγος Ἑγγλέζου πολιτικοῦ, καθὼς ἄρθα παρατήρησε ἡ «Ἔστια», πού ἀπαγγέλλθηκε μέσα σὲ μιὰ πλατιά κ' εὐρύχωρη σάλα, μπροστὰ σ' Ἑγγλέζους πολίτες.

Πρὶ μίλησει, ὁ καθένας μας ἐπλαθε κι ἀπὸ ἕνανε Βενιζέλο δικόνου του, σύμφωνο μὲ τὰ γούστα του καὶ μὲ τὰ ὅσα εἶχε ἀκούσει γιὰ δαύτονε καὶ μὲ τὰ ὅπως τὰ πῆρε ὅσα ἀκουσε. Ἄλλος Ροθεσπιέρρο τὸν ἐπλαθε, ἄλλος Μπουλανζέ, ἄλλος Κλεμανσὼ κι ἄλλος ἀλλιώτικο. Τὴν Κεριακὴ τὸ βράδυ ὅμως ὀλωνῶνε οἱ Βενιζέλοι γκρεμοτσακιστήσανε κι ἀπόμεινε ὁ ἕνας Βενιζέλος, ὁ ἀληθινός, αὐτὸς πού εἶναι κι αὐτὸς πού μᾶς φανερώθηκε.

Γιὰ νὰ πρωτοπαρουσιαστῆι στὸ λαὸ δὲν ἀκκοῦμπησε στοὺς «θεσμοὺς» καὶ στὰ «ἀπαράγραπτα δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ» καὶ στὰ «θὰ κἀνω καὶ θὰ δεῖξω». Ὅλ' αὐτὰ τὰ κοινοβουλευ-

τικὰ παλιοςίδερα τάφισε γιὰ τοὺς ἄλλους, γιὰ κείνους πού μὲ τόση ἀγάπη τὰ χαϊδεύουν καὶ πού μὲ τόση ἀδιαντροπιὰ μᾶς τὰ πετάνε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴν κατάμουτρα. Αὐτὸς τὰ γεγονότα μονάχα πῆρε καὶ μὲ τὰ γεγονότα μᾶς μίλησε καὶ μὲ τὰ γεγονότα μᾶς ἔδειξε τὴν καταντιὰ μας, μὲ τὰ ἴδια καὶ τὸν τρόπο τῆς σωτηρίας μας. Κι ὁ λόγος του στὰ γεγονότα ἀκκοῦμπῶντας κι ἀπὸ τὰ γεγονότα παίρνοντας τὴ δύναμή του, συγκίνησε κ' ἔπεισε καὶ γοήτεψε. Νά, ἐπιτυχία μιὰ φορά, νά, νίκη!

Ἀπὸ τὴν Κεριακὴ τὸ βράδι τὴ Ἀθήνα ἀλάκαιρη γιὰ τὸ λόγο του μιλάει ἀκατάπαυτα. Δὲν τονὲ κρίνει, τονὲ θαμάζει· δὲν τονὲ σχολιάζει, τονὲ ρουφάει καὶ τονὲ χαίρεται. Ἡ Ἀθήνα!... Δηλ. ὁ Ἀθηναϊκὸς λαός! Δηλ. ὁ λαὸς ὁ πάντα ὡς τώρα μεθῶντας, ἀπὸ τὰ παλαιϊκώτερα χρόνια, μὲ λόγια παχιά, μὲ πλουμιστὲς ρητορεῖες, μὲ κορώνες μελοδραματικὲς καὶ μὲ βροντερὲς παρλάτες. Ὁ Βενιζέλος ἤρθε, μίλησε καὶ νίκησε. Μὰ δὲν εἶναι ἕνας ὁ νικητῆς τοῦ Κεριακὸβραδίου. Εἶναι δύο. Νικητῆς εἶναι κι ὁ Ἀθηναϊκὸς ὁ λαός, γιατί ἐνωσε τὸ λόγο τοῦ Βενιζέλου—γιατί νιώθοντας τὸ λόγο τοῦ Βενιζέλου ἔδειξε πῶς ἀπαρνῆθηκε τὸν παλιὸ πολίτη πού τραβιότανε ἀπὸ τὰ παχιά τὰ λόγια, πού μπιστευότανε σὲ δαῦτα καὶ πού ἀφινότανε, μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, νὰ σέρνεται ἀπὸ δαῦτα στὸν ἐγκρεμό.

Στὶς 8 τοῦ Τρυγητῆ ὁ λαὸς ἔδειξε πῶς χειραφετήθηκε κάπως ἀπὸ τὰ προσωπικὰ κόμματα. Στὶς 5 τοῦ Σεπτέμβρη τὸ ἀπόδειξε.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Μίλησε ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τὴν περασμένη Κεριακὴ ὁ Βενιζέλος πρὸς τὸ λαό. Θέλαμε νὰ σᾶς δώσουμε περίληψη τοῦ λόγου του. Μὰ εἶναι ὄλος οὐσία. Περίληψη ὁ λόγος του ὄλος τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν τοῦ ἀρχηγοῦ, πού τώρα στὰ χεῖρα του βάζει ὄλες τίς ἐλπίδες τοῦ ὁ λαός. Γι' αὐτὸ παίρνομε' ἐδῶ κ' ἐκεῖ μερικὰ μέρη, πού τόνισε ξεχωριστὰ ὁ Κρητικὸς ἀρχηγὸς καὶ φωτισμένος πολιτικὸς.

Εἶπε στὴν ἀρχὴ τὰ αἷτια πού φέρανε τὸν περσινὸ σηκωμὸ στὸ Γουδί: «Τὰ ξέρετε, καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ σᾶς τὰ θυμίσω μὲ πολλὰ λόγια», εἶπε. Νομοθεσία, δικαιοσύνη, ἐκκλησία, διοίκηση, δημο-

τικὸ σύστημα, ἀσφάλεια, στρατιωτικὴ ὀργάνωση, κυβέρνηση, ἀντιπολίτευση, ὅλα ζωγραφιστήκανε μετὰ τρεῖς δυνατὲς πινελιές, ὅπως εἶναι ἀπὸ χρόνια καὶ ὅπως μᾶς ἔχουνε κατανημένους. Καὶ νὰ κ' ἡ Παιδεία, «ποῦ θάλεγε κανεὶς πῶς κύριο προσορισμὸ ἔχει νὰ θρέψῃ καὶ νὰ μεγαλῶνῃ, μετὰ μισερὴ πάντα μόρφωση, χαράμοφάδες τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀνικανούς γιὰ κάθε πλουτοφόρο ἐπάγγελμα». Καὶ νὰ κ' ἡ ἐξωτερικὴ μας ἢ πολιτικὴ—«ποῦ παραδέρναμε ἀσθεύρωται δίχως ἐθνικὴ πολιτικὴ μετὰ ὀρισμένο πρόγραμμα, δίχως τὰ μέσα νὰ τὴν ἐχτελέσουμε, κ' ἀφήναμε μονάχα νὰ ριζώνῃ στοὺς ἄλλους λαοὺς τοῦ Αἴμου ἢ ἰδέα, πῶς ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει σκοποὺς νάρπάξῃ καὶ νὰ καταχτήσῃ τὰ ξένα, μὴν κοιτᾶζοντας μονάχα πῶς νὰ διαφεντέψῃ τὰ δικά του.» Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶτανε : «ζωὴ παραπολὺ δύσκολη γιὰ τίς μέσες καὶ τίς φτωχότερες τάξεις, ἢ μετανάστευση ποῦ πᾶει νὰ ἐρημώσῃ τὴ χώρα ἀπὸ τὸ γερώτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ της, ἢ Ἑλλάδα πεσμένη σὲ θέση διόλου ταιριαστῆ οὔτε μετὰ τὰ περασμένα της οὔτε μετὰ τίς ἐλπίδες ποῦ χαιρέτησε ὁ κόσμος τὸν ξαναγεννημὸ της ἐδῶ κ' ἕναν αἰῶνα· τὸ Κράτος στὰ μαχαίρια μετὰ ὅλους τοὺς γείτονες καὶ συνορικούς του, ἐνῶ ἡ ὕλική του ἀδυναμία κ' ὁ ἠθικός του ξεπεσμός τὸ φέρανε στὴν ἀνάγκη νὰ τρώῃ κάθε λογῆς μπάτσους καὶ νὰ ὑπομένῃ νὰ παραβιάζονται καὶ τὰ δίκια του ἀκόμα τὰσφαλισμένα μετὰ συνθήκες.»

Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἔφερε τὸ περσινὸ στρατιωτικὸ κίνημα, ποῦ πῆρε σὲ λίγο χαραχτήρα ἀληθινῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης. «Μὰ κ' ἡ Ἐπανάσταση δὲν εἶχε ξεκῆλαρο πρόγραμμα, κ' ἔλειπε ἀπὸ αὐτὴ ὁ κυβερνήτης νοῦς, ὁ πολιτικός. Γιὰ δαῦτο, ἀνῆμπορη νὰ εἶ, νὰ σαρκώνεται ὁ πόθος της ὁ ἀόριστος γιὰ τὴ γενικὴ ἀνθρώπινη, τοῦ Κράτους, τραβοῦσε σὲ μάκρος, ποῦ κάνοντας κάθε μέρα πῶτερο τσουχτέρὰ τὰ κακὰ ὅσα δὲν ἀπολείπουνε σὲ κάθε παραστράτημα ἀπὸ τὴ νομιμότητα, κιντύνευε νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στὸ ναυάγιο. Τότε, στὴν κρισιμώτατη στιγμή της, ἡ Ἐπανάσταση—εἶπε ὁ Β.—μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ ζητήσῃ τὴ γνώμη μου τί νὰ κάμῃ, κ' ἡ γνώμη μου, ποῦ μορφώθηκε ἀφοῦ ἤρθα καὶ μελέτησα τὴν κατάσταση, εἶτανε νὰ ξαναγυρίσῃ ὁ στρατὸς τὸ γληγορώτερο στοὺς στρατώνες, γιὰ νὰ φροσιωθῇ ὀλέψυχα στὸ ἔργο τοῦ στρατιωτικοῦ ξανασυμαζεμοῦ, ἀπαιτώντας γι' αὐτὸ, καὶ ἐπιβάλλοντας στὴν ἀνάγκη νὰ συγκαλεστῇ Ἐναθεωρητικὴ Βουλὴ.»

— Σύνταχτική, Σύνταχτική! φωνάζανε ἀπὸ κάτω.

Κι ὁ Βενιζέλος ξανά :

«Ἀπαιτώντας, κ' ἐπιβάλλοντας στὴν ἀνάγκη, νὰ συγκαλεστῇ Ἐναθεωρητικὴ Βουλὴ!»

Πάλι φωνές :—«Σύνταχτική! Ζήτω ἡ Σύνταχτική!»

«Ἐπιμένω πῶς ἔδωκα τὴ γνώμη νὰ φροσιωθῇ ὁ στρατὸς στὴν κατεπείγουσα δουλειὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ξανασυμαζεμοῦ τῆς χώρας, καὶ μαζί μ' αὐτὸ ἔδωκα στὴν Ἐπανάσταση τὴ συμβουλὴ νὰ παυτῆσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ στὴν ἀνάγκη τὸ συγκαλέσῃ Ἐναθεωρητικῆς Βουλῆς... (Φωνές : Ὅχι, ὄχι Σύνταχτική!)» Κι ἄλλες φωνές : «Σιωπὴ! σιωπὴ!»... ποῦ ν' ἀλλάξῃ στὸ Σύνταγμα, ὅσα ἢ πείρα μισοῦ κοντὰ αἰῶνα ἀπόδειξε πῶς πρέπει νὰ μεταρρυθμιστοῦνε, ἐνῶ ἀπὸ τᾶλλο μέρος ἔτσι θὰ προλαβαίναμε τὴν ὀλέθρια ἐντύπωση πῶς ἀπότυχε ὁ ἀγώνας, καὶ αὐτὸς θάπαιρνε στὸ ἐξῆς ἄλλη μορφή. Ἡ Ἐπανάσταση δὲ δισταξε νὰ παραδεχτῆ τὴ γνώμη μου τούτη, ποῦ γνώριζε πῶς πήγαζε ἀπὸ εἰλικρινῆ προαίρεση, δείχνοντας ἔτσι ἄλλη μιὰ φορὰ πῶς τὴν ἐνέργειά της δὲν τὴν κανόνιζε τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο ἡ ἔγνοια της γιὰ τὸ σφέρο τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἀνορθωτικοῦ ἀγώνα. Καὶ μπορέσανε νὰ συνεννοηθοῦνε ὅλοι οἱ παράγοντες ποῦ δουλέψανε μαζί γιὰ νὰ τελειώσουν τόσο ἡσυχὰ οἱ τελευταῖες ἐκλογές, ποῦ ἀποτέλεσμα τους εἶτανε ἡ κατάδικη τῶν περασμένων.»

Προχωρώντας ὁ Β. ἔδωκε στὸν κόσμον νὰ καταλάβῃ πῶς ἡ λαϊκὴ ἀντιπροσωπεῖα μπορεῖ, δίχως νὰ πειράξῃ οὔτε τὴ μορφή της Πολιτείας, οὔτε τὴν ἐξουσία ἢ τὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλιά, οὔτε τὴ σειρά της διαδοχῆς,—μπορεῖ, δίχως νὰλλάξῃ ὁ χαραχτήρας της, νὰ πλατύνῃ τὸ ἔργο της, ὅσο σὲ τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τὸ Στέμμα, ποῦ μετὰ τὸ Βασ. Λόγο εἰδειξε πῶς δὲν ἔχει ἀντίρρηση. Μὰ ὅση κ' ἂν ἔχη σημασία ἢ ἀναθεώρηση τοῦ πολιτικοῦ χάρτη, ἀπ' αὐτὴ καὶ μόνη δὲν περιμένει ὁ Β. νὰ διορθωθοῦνε τὰ πράγματα. Καὶ θύμισε τὰ λόγια τοῦ Ἀριστοτέλη, πῶς σὲ κάθε πολίτευμα, ὅπου εἶτε ὁ ἕνας εἶτε οἱ λίγοι εἶτε οἱ πολλοὶ κυβερνοῦνε γιὰ τὸ κοινὸ σφέρο, ἐκεῖ ἡ Πολιτεία περπατεῖ ὀρθά· ἅμα ὅμως αὐτοὶ κυβερνοῦνε γιὰ τὰ δικά τους τὰ σφύροντα, αὐτὴ ἡ Πολιτεία ὀδηγεῖ στὴν κακοδαιμονία τοῦ Λαοῦ. Καὶ πολυδύναμος παράγοντας, γιὰ νὰ συγκατῆ τὴν Πολιτεία ἀπὸ κάθε παραστράτημα, εἶναι στὸ δικὸ μας τὸ πολίτευμα διορισμένος ὁ Βασιλιάς, «μετὰ προγόνια τόσα ποῦ ἔχει στὰ χέρια του μεγάλη πάντα δύναμη γιὰ νὰ κάμῃ κάθε καλὸ, μὰ καὶ δύναμη κολοσσὸ ἀληθινὰ γιὰ νὰ μωδιῆσῃ τὸ κακὸ ποῦ φέρνει ἢ Κυβέρνηση ἅμα παραστρατῆ καὶ παραβιάζῃ τοὺς νόμους».

«Κατὰ κακὴ τύχη τὸ Στέμμα δὲν ἐνοιωσε ἔτσι τὴ θέση του στὸ Σύνταγμα μᾶς, καὶ γι' αὐτὸ ἔκρινε πάντα πῶς ἡ Βασιλικὴ Ἀρχὴ δὲ βάδισε ὡς τώρα

κατὰ τὸν τρόπον τὸ συμφωνότερον μὲ τὰ ληθινὰ συμφέροντα τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ ἔθνους· καὶ τὴ γνώμη αὐτὴ δὲ δισταξα νὰ τὴ δηλώσω φανερά, γιὰ τὸς πολιτικοὺς ἀντρες πρέπει πάντα νὰ ἔχουν τὸ θάρρος τῆς γνώμης τους· καὶ ἀπὸ τοῦτο βγήκε σὲ βάρος μου ἡ κατηγορία πὺς εἶμαι ἀντιδυναστικός.

Ἄν καὶ βαθεῖα ποτισμένος ἀπὸ τῆς φυλῆς μας τίς δημοκρατικὲς ἀρχές, ἔχω ἀσάλευτη πεποίθησι πὺς ἡ Βασιλευμένη Δημοκρατία, ὅπως εἶναι στήν οὐσία τοῦ πολίτευμά μας, εἶναι ὁ πολιτικὸς τύπος ποῦ ταιριάζει ἄριστα μὲ τὴν πολιτικὴν μόρφωσι τῶν ἑλληνικῶν λαοῦ καὶ δουλεύει καλύτερα γιὰ τὰ ἔθνικα συμφέροντα. Μὰ οὔτε μοῦ πέρασε ποτέ ἀπὸ τὸ νῦν δυναστικὴ μεταβολή. Ἄφου δὲν εἶχαμε ἔθνικὴ δυναστεία κ' ἔγινε ἀνάγκη ξενοφερμένο νὰ μεταφυτέψουμε στήν ἑλληνικὴ γῆ τὸ δυναστικὸ δέντρο, θὰ εἶτανε φοβερὴ μωρία, ὅπως εἶπα κὶ ἄλλῃ φορὰ, νὰ θυσιάσουμε ὅλη τὴν ἀφομοιωτικὴ δουλειὰ ποῦ ἔγινε μέσα σὲ μισὸ αἰῶνα τώρα, ἀφου μάλιστα ὁ Βασιλικὸς μας Οἶκος ἔδωκε καρποὺς τῆς δεύτερης καὶ τρίτης γενεᾶς, καὶ ἀφου, ὅσο ξεμακραίνουμε ἀπὸ τὴν γῆν ποῦ μεταφυτεύθηκε τὸ δέντρο, τόσο φυσικὸ εἶναι νὰ γίνεται σωστότερον τὸ συναπάντημα τῶν πόθων καὶ τῶν αἰστημάτων, ὅπως κ' ἡ ἀντιλήψι πὺς κοινὰ ἔχουνε συμφέροντα ἔθνος καὶ Βασιλικὸς Οἶκος.

«Πρέπει, κοντὰ σ' ἄλλα, νὰ ἐλπίσουμε πὺς τὸ Στέμμα, συμφωνώντας κὶ αὐτὸ μὲ τὸν τόσο συχνὰ καὶ ξεκάθαρα φανερωμένο λαϊκὸ πόθον γιὰ τὴν ἀνορθωσι, θάποφασίσῃ νὰ μπῆ ἐπικεφαλῆς στήν κίνησι τὴν ἀνορθωτικὴν, τώρα τοῦλάχιστον ποῦ πῆρε κὶ αὐτὴ μορφὴ καθαρὰ νόμιμη, κὶ αὐτὸ πρῶτον νὰ συνταριάξῃ τὸν τρόπον τοῦ ποῦ πολιτεύεται μὲ τίς ἀνάγκας τοῦ ἀνορθωτικοῦ ἀγῶνα. Θὰ γίνῃ βέβαια ἔτσι κοπιαιώτερον τὸ ἔργο τῆς Βασιλικῆς Ἀρχῆς στήν πράξι του, μὲ τὴν τέτοια ἕνωσι πράξι του εἶναι δεμένη ἡ καλὴ προκοπή τοῦ ἔθνους καὶ τὸ φωτοστεφάνωμα τοῦ Βασιλικῶν Οἴκου.»

Ἵστερα ἀπὸ τὰ παραπάνω, καὶ μετὰ τὴν ἐκφρασι τῆς εὐγνωμοσύνης του γιὰ τὴν πανηγυρικὴ ἐκλογὴ του, ὁ Β. μὲ λίγα λόγια κήρυξε μὲ τί τρόπον καὶ μὲ τί ἀρχές θάγωνιστῆ ὁ ἴδιος στὸν ἀνορθωτικὸ ἀγῶνα :

«Δὲν ἔρχομαι ἀρχηγὸς σὲ νέο καὶ καμωμένο κὶ ἔλας κόμμα. Ἐρχομαι σημαιοφόρος νέων πολιτικῶν ἰδεῶν, καὶ στή σημαία τούτη ἀποκάτω καλῶ τὸν καθένα ποῦ τίς συμμερίζεται. . . Ἡ κυβερνήτρα στήν πολιτικὴν μου κεντρικὴ ἀρχὴ εἶναι πὺς ὁ πολιτικὸς ἀντρες πρέπει νὰ ἔχῃ μέτρον καὶ ζύγι γιὰ τὴν κάθε του πράξι τὸ κοινὸν συμφέρον, καὶ σ' αὐτὸ νὰ σκλαδῶνῃ δὲχως κανένα δισταγμὸν τὸ συμφέρον ποῦ

θὰ ἔχῃ κὶ ἔλας μαζί τὸν κόμμαν του καὶ καθέναν φίλον του χωριστὰ· πὺς πρέπει νὰ ἔχῃ πάντα τὸ θάρρος ὅποιος γνώμης του, δὲχως νὰ τὴ θυσιάξῃ γιὰ νὰ ῥέσῃ εἴτε στὸς ἀπάνω εἴτε στὸς κάτω· πὺς τὴν ἐξουσία πρέπει νὰ τὴ γυρεύῃ ἔχι μὲ μόνον τὸ σκοπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν ἔχῃ μέσον στήν ἐπιτυχία ἀλλοῦ ὑψηλότερου σκοποῦ, καὶ ποτὲ νὰ μὴ βιάζεται νὰ τὴν πάρῃ, ἂν πρόκειται νὰ τὸ κάμῃ μὲ θυσία μεγάλη ἢ μικρὴ τῶν ἀρχῶν του, μὰ καὶ ποτὲ νὰ μὴ δισταξῃ νὰ τὴν πετάξῃ μακριὰ, ἀντίως γιὰ νὰ τὴ διατηρήσῃ χρειάζεται νὰ θυσιάσῃ τὸ πρόγραμμα, ποῦ γιὰ νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ τὸν κάλεσε ὁ λαός.»

Καὶ τελειώνοντας, εἰδείξε πὺς ἔχει ἀνάγκη νὰ δασκαλευτῆ στὰ πολιτικὰ του χρέη ὁ ἑλληνικὸς λαός. Γι' αὐτὸ ὁ Β. θὰ ἐργαστῆ, μὲ κείνους ποῦ θὰ ποδεῖξουνε στή Βουλῇ πὺς συμφωνοῦνε μὲ τίς ἰδέες του, νὰ ἐργασθῇ πολιτικὸν σύλλογον μὲ παρακλάδια σ' ἔλας τὸ Κράτος. Καὶ ἀπὸ τὸν σύλλογον αὐτόν θὰ ἐργασθῇ συστηματικὰ τὸν νέο πολιτικὸν κόμμα, τὸ ἀνορθωτικὸν, ποῦ τόσο λαχταράει νὰ τὸ δῇ ὁ λαός.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ*

(Ἀπάνου στήν «Ἀπόκρισι» τοῦ κ. Κ. Χατζόπουλου. Κοίταξε «Νομᾶ» ἀριθ. 380, 381, 382, 383, 384, 385 καὶ 386.)

Ὁ κ. Χατζόπουλος νομίζει πὺς ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀποδείξω δυὸ τρία χαρακτηριστικὰ, ποῦ στὸ παρασμένο μου σημεῖωμα ἔφερα γιὰ τὸν ποιητῆ. Καὶ πρῶτον πρῶτον δὲν ἐννοοῦσα πὺς ὁ Παλαμᾶς «ἀνεβαίνει στίς πὺς ἀψηλές, στίς ἀνώτερες σφαῖρας» τῆς ἰδέας, ὅπως ἔτσι ἀπόλυτα προσθέτει ὁ κ. Χατζόπουλος. Ἐφερα μόνον γιὰ παράδειγμα μερικὰ ὀνόματα ἔργων του, ποῦ ὁ Παλαμᾶς «ἀνεβαίνει στίς ἀνώτερες σφαῖρας» τῆς ἰδέας ΤΟΥ, τονίζοντας πὺς αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ καλλίτερα τῶν ἔργων. Νομίζει ἀκόμα πὺς ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀποδείξω τὴ «βαθειοστόχαστη σκέψι του» καὶ «τὴν πλατεία του καὶ δυνατὴ πνοή». Ὅταν ἔχουμε τὰ κείμενα ποῦ φωνάζουν, οἱ κριτικὲς ἀνατομίες ἔρχονται σὲ δευτερεύουσες. Ὡς τόσο, γιὰ τὴν δυνατὴν καὶ τὴν πλατεία πνοὴν σωμαίνω, ἀφου κὶ ὁ ἴδιος τεχνοκρίτης παραδέχεται γιὰ χαρακτηριστικὸν τῆς ποιητικῆς τοῦ Παλαμᾶ τὸ λυρικὸν μεθύσι καὶ τὸ πλάτος. Ἐρχόμεστε στή λυρικὴν του σκέψιν. Εἶναι γνωστὸ πὺς ὁ ποιητῆς ἐξωτερικεύει τὴν σκέψιν του μὲ εἰκόνες καὶ μὲ σύμβολα. Ὅσα βαθύτερα εἶναι τούτα, τόσο βαθύτερη κ' ἡ σκέψι του, ἀφου μ' αὐτὰ στοχάζεται. Καὶ

* Ἡ ἀρχὴ στὸ παρασμένο φύλλον.

ρωτώ τον κ. Χατζόπουλο: κοντά στην ποιητική μορφή, δὲ μᾶς δίνουν καὶ μιὰ βαθεῖα νοητικὴ κατάνυξη, ποιήματα σὺν τοῖς Ἰαμβοῦς καὶ Ἀνάπαιστους, σὺν τὸν Πρόλογο καὶ τὸ Σπερνοτράγουδο τῆς Ἀσάλευτης, σὺν τῖς Πατρίδες, τῖς Ἐκατὸ Φωνές, τῖς Ἀλυσιδες, τὸν Ἀσκραῖο, τὸ Δουλευτή, τὸ Θάνατο τῶν Θεῶν, τὸ Βιολί; καὶ τόσα ἄλλα ἔργα τοῦ ἴδιου ποιητῆ ριγμένα σὲ διάφορα περιοδικά;

*
**

Συχνὰ ὁ κ. Χατζόπουλος, κάτου ἀπὸ ποιήματα ἢ ἀπὸ κομμάτια τοὺς ποὺ ξεσηκώνει, ρωτᾷει ἂν τὰ τέτοια εἶναι **φιλοσοφία**, καὶ μάλιστα γιὰ ὅποιον ἔχει κάποια γνώση τῆς. Μὰ ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ φιλοσοφικοῦ τραγουδιοῦ; νὰ ταιριάσῃ κοντὰ στὴν καθάρια **αἰσθητικὴ** συγκίνηση καὶ μιὰν ἄλλη πῦθ δυσκολόφραστη, τὴ **διανοητικὴ**. Στὸ φιλοσοφικὸ ποίημα ὁ ποιητῆς δὲ στέκεται μόνον ἀγνάντια στὴ γυναίκα καὶ στὴ φύση, μὰ καὶ σὲ κάποιες ἰδέες καθολικῆς, ἀχώριστες ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἱστορίαν του. Στὸ ἰδεολογικὸ ἢ φιλοσοφικὸ τραγῳδίον, ἄς μὴν περιμένῃ ὁ κ. Χατζόπουλος θεωρήματα τῆς λογικῆς π' ἀδράχνουν καὶ λύνουν μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ὅλα τὰ κρυφὰ τῆς ζωῆς· ἄς μὴ συχίξῃ δηλαδὴ τὰ μέσα τῆς **ποιητικῆς** ἢ **φανταστικῆς** φιλοσοφίας (κατὰ τὴν πετυχημένην φράσιν τοῦ κ. Ἀλεξ. Πάλλη) μὲ τὰ μέσα τῆς καθάριας φιλοσοφίας τοῦ ἐπιστήμονα.

Κ' ἐδῶ θάθελα νὰ προστέσω, ἀπαντώντας στὸ ρώτημα τοῦ κ. Χατζόπουλου, πὼς ἡ «Σκέψη», ἡ «Λύρα», ὁ «Ὀρφικὸς Ὕμνος», ὁ «Θάνατος τῶν Θεῶν», ὁ «Κόσμος» εἶναι: ποιήματα ποὺ δὲν ξεγράφονται: μὲ τὸ ἔτσι θέλω.

*
**

Ὁ κ. Πάλλη, σ' ἓνα του γραμματάκι, νομίζω πὼς ἀποκριθῆκε ὀρθὰ στὸν κ. Χατζόπουλο. Ὅσοσο θαρρῶ πὼς τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ «Θάνατου τῶν Θεῶν» δὲν εἶναι ἡ καθυπὸ εἰκόνα, παρὰ τ' ἔραμα. Ἡ καθυπὸ εἰκόνα δὲν εἶναι γνῶρισμα τοῦ καιροῦ μας: γιὰ μᾶς εἶναι κάπως ψυχρὴ καὶ μετρημένη. Τ' ἔραμα, ἡ εἰκόνα ἢ μεγαλωμένη κ' ἢ ἀπιαστή, εἶναι τὸ μεθύσι τοῦ ματιοῦ, καὶ βρίσκεται: σ' ἀνταπόκριση μὲ τὸ λυρικὸ μεθύσι. Οὔτε τὸ αἶσθημα—ποῦ ὁ κ. Χατζόπουλος ἀναζητᾷ τόσο πολὺ καὶ ποῦ ἐγὼ ἀφήνω γιὰ τὰ τραγουδάκια—δὲ μὲ ἀπασχολεῖ σ' ἓνα τέτοιο ἔργο. Τὸ αἶσθημα στὸ Δωδεκάλογο πλαταίνεται, μεστῶνεται, γενικεύεται καὶ γίνεται **διαίσθηση**.

Ὁ «Γύφτος» εἶναι μεγάλο καὶ πρωτόφαντο ἔργο γιὰ τὰ γράμματά μας. Τὸ δράματισμός, τί δυνατό

λυρικὸ ξεχείλισμα, τί διαίσθηση! Μὲ τί μεγαλόκραχτα καὶ μεγαλόσχημα σύμβολα μᾶς ἀνεβάζει ὁ ποιητῆς στὴν Ἰδέαν! Τὶ καλλιτεχνικὴ ἀπόδοση; μέσα στοὺς τροχαίους τοὺς ἀνυπόταχτους καὶ τοὺς ἐλεύθερους! Καὶ τί ζωτικὴ ἠθικὴ ποῦ πηγάζει ἀπὸ μερικὸς λόγους, γιὰ ἓνα ἔθνος ἔτσι σακάτικο σὺν τῇ σημερινῇ Ῥωμισύνῃ!

*
**

Ὁ Σολωμός, ἂν σὲ πολλὰ του ἔργα, ἔχει φανερώσει μιὰ τόσο καθαρὴ μορφή, εἶναι γιὰτὶ κατέχει κάτι ἐλληνικὸ, κάτι ἀρμονικὸ, συγκρατητὸ κ' εὐγενικότροπο· ὁ Παλαμᾶς, μάλιστα στὸ Δωδεκάλογο, εἶναι περισσότερο καλοσσός, περισσότερο βάρβαρος καὶ ἀκράτητος καὶ ἀπεριόριστος. Τὰ τέτοια του γνωρίσματα, ἀφαιροῦνε τοῦ «Δωδεκάλογου» τὴν καθαρὴν ἢ ἀπιαστένην καὶ συγκεντρωμένην μορφή, ὅπως φαίνεται νὰ τὴν ἀγαπᾷ ὁ κ. Χατζόπουλος. Μὰ πλάι σ' ἄλλα γνωρίσματα τοῦ «Γύφτου», ἢ κάποια του ἀμορφία, ἀφοῦ μάλιστα πηγάζει ἀπ' αὐτὰ τὰ θετικὰ γνωρίσματα τοῦ ποιητῆ, εἶναι ἱκανὴ νὰ τοῦ μικρήνῃ σημαντικὰ τὴ μεγάλην του ἀξία;

Ἡ οὐσία τοῦ μουσικοῦ στοιχείου στὸ ἔργο, καὶ αὐτὴ παρεξηγιέται: ἀπὸ τὸν κ. Χατζόπουλο. Μουσικὴ σ' ἓνα ἔργο δὲν εἶναι μόνον μιὰ γλυκὴ μελωδία. Μουσικὴ σ' ἓνα ἔργο μπορεῖ νάβῃ μιὰν ἀνυπόταχτην ρυθμικότητα, μιὰν ἀνατολίτικην ἀρμονίαν. Κι ἄκόμα μουσικὴ εἶναι κ' ἡ δραματικὴ του εἰκόνα, ἀπιαστὴ καὶ ἀκαθάριστη καθὼς εἶναι, καὶ πλησιάζοντας περισσότερο στὸν ἦχο, παρὰ στὸ πλαστικὸ καὶ τὸ στέρεο. Παράδειγμα τῶν τελευταίων αὐτῶν φέρνω τὸ παρακάτω κομμάτι τοῦ Ἀδάκρυτου:

Κι ὅταν ὅλα βουβαθῆσαν,
ὅλα, στὴν ἔρμιᾶ τῶν ὄλων,
ἀπ' τὸ βόγγο τῆς γκαμήλας
ὡς τὴ δέηση τοῦ μουεζίνῃ
κι ὅταν τοῦ ἀπολείψαν ὅλα,
κι ἀπ' τὸν ἀνεμῶσαρχο ἀσκητή,
καὶ ἴσα μὲ τὸ πέραςμα τ' ἀργὸ
τοῦ καρβανιοῦ ποῦ ἀφίνει
μιὰ γλυκεῖα ἀρμονία μακροσυρτῆ
καὶ ἦχον καὶ χρωμάτων καὶ ἴσκιων
ἀπὸ ταξιδεῦτρες κυματόστηθες
μισοσκεπασμένες μαυρομάτες,
κι ἀπὸ πιστικούς ποῦ ἀκολουθοῦν
στὰ μακριὰ ραβδιά τοὺς ἀκουμπώντας
ἀκαμάτες,
κι ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴν πατριάρχισσα
ποῦ τὴν κάνουν πρὸς τὰ βράδια
πῦθ ἱερὴ καὶ πῦθ μακαρισμένη,
σὲ φλογέρες φέλνοντάς τῃ

λαλητάδες πεζολάτες
 κι όταν πιά δὲν εἶχε συντροφιά
 μήτε τὰ περιόσματα τίστριμπερὰ
 τῶν ἀγρίων ἀλόγων ποῦ περνοῦν
 σὰν κυνίγι νὰ τοὺς ἔστησε ὁ σιμόν, —
 ἔννοιωσε στὰ σπλάχνα του ὁ Ἀδίκρυτος
 κάποια δαίλια, κάποιο νύστασμα,
 καὶ τὸ ξύτηνμα μιᾶς Λάμιαι·
 κι αὐτὴ ἡ Λάμια εἶταν ἡ δίαφα.
 Κ' ἔβγαινε ἀπὸ τὰ ποτάμια,
 κι ὡς τὰ πόδια του ἔφερνε νεροσυρμές,
 καὶ εἶταν ὄλα ὁράματα·
 κ' ἔβλεπε πηγές ποῦ εἶταν ἀχνός
 καὶ φαντάσματα ἀπιστα ἀπὸ νερομίανες·
 καὶ στὰ σπλάχνα του γιγάνταρε
 τοῦ νεροῦ τὸ καρδιοχτίσι,
 τοῦ νεροῦ ποῦ ὄλο τὸ νείρεται,
 καὶ ποῦ πάντα τοῦ ἀπολείπει.

Τὸ «Πανηγύρι τῆς Κακάθας», τὸ «Βιολί», τὸ
 «Παραμῦθι τοῦ Ἀδάκρυτου», τὸ «Σὲ μιὰ Γυναίκα»,
 δὲν εἶναι ἀρκετὰ καλὰ ποιήματα, ἔπως μὲ τόση
~~συγκαταβατικότητα κηρύχον ὁ κ. Χατζόπουλος, μὰ~~
 ποιήματα ὑπέροχα, μέσα στὰ καλλίτερα τῶν ῥω-
 μαϊκῶν γραμμάτων ὅμοια ὁ «Ἐρχομός», ὁ «Δου-
 λευτής», ὁ «Θάνατος τῶν Θεῶν», ὁ «Θάνατος τῶν
 Ἀρχαίων». Οἱ ἄλλοι πέντε λόγοι, μπερὶ σὲ πολλὰ
 μέρη νὰ μὴ φτάνουνε τὶς ἀρετὲς τῶν πρώτων, μὰ
 πάντα εἶναι ποιήματα γραμμένα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ
 Παλαμᾶ καὶ μέρη ἐνὸς σύνολου.

* *

Ὁ Παλαμᾶς πρῶτ' ἀπ' ὄλα εἶναι ποιητής. Ἄν
 ἡ κριτικὴ του ἔχει κάποιο βᾶρος, εἶναι ἐκεῖ ἀκρι-
 βῶς ποῦ μιλεῖ ἢ αἰσθησι κ' ἢ νόησι τοῦ ποιητῆ.
 Κ' εἶμαι ἀπὸ κείνους ποῦ πολλὲς φορὲς δείχνουνε
 περισσότερη πίστη στὴν ἀντίληψη, στὸ ἐνστικτο τοῦ
 ποιητῆ, παρὰ στ' ἀντικειμενικώτερα μέτρα, στοὺς
 ἀντικειμενικώτερους νόμους τοῦ πῶς ἀπρόσωπου κρι-
 τικοῦ.

Ὁ κ. Χατζόπουλος ἄς μὴν κατηγορῇ τὴν κρι-
 τικὴ τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸν ὑποκειμενισμό τῆς. Ὁ
 ὑποκειμενισμὸς τῆς τότε μόνο θᾶταν ἐπιζήμιος στὴν
 κριτικὴ ἀλήθεια, ὅταν ὁ Παλαμᾶς μὴ μπορῶντας
 νὰ βγῇ ἀπὸ τὰ ἔρια τοῦ δικοῦ του δημιουργικοῦ κό-
 σμου κι ἀπὸ τοὺς νόμους ποῦ τὸν ἐγέννησαν, ζη-
 τοῦσε νὰ ρηθῇ τῇ σημαντικότητά ἄλλων ἔργων,
 γεννημένων κάτου ἀπὸ ἀντίθετους, ἢ ξένους μὲ τοὺς
 δικούς του, τεχνικούς ἔρους. Ὅμως μιὰ ποῦ ὁ κ.
 Χατζόπουλος φέρνει γιὰ δευτέρη ἀντιλογία τῆς κρι-
 τικῆς σοβαρότητας τοῦ Παλαμᾶ τὸν ἐκλεχτισμὸ,
 δηλαδὴ τὴν τάση του νὰ νοιώθῃ τ' ὁμοιο σ' ὄλα

τὰ φανερώματα τῆς τέχνης, τὸ δεύτερο αὐτὸ ἐπι-
 χείρημα τοῦ κ. Χατζόπουλου βίχνει: τὸ πρῶτο, κ' ἡ
 κατηγορία πέφτει μονάχη τῆς.

Ὁ Παλαμᾶς εἶναι περισσότερο αἰσθητικὸς καὶ
 λιγώτερος κριτικὸς. Ἐνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρί-
 σματα κάθε ποιητῆ, εἶναι πὼς στέκει ἀγνάντια στὰ
 φαινόμενα τῆς ζωῆς κι ἀδράχγει τ' ὠραῖο παντοῦ·
 κάτι παρόμοιο θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὸν
 τεχνοκρίτη Παλαμᾶ. Καὶ προτιμῶ χίλιες φορὲς ἕνα
 τέτοιο πλάτος νοῦ, ἀπὸ τὶς ἀδικαιολόγητες ἀποκλει-
 στικότητες. Ἀποκλειστικὸς εἶναι ἢ ἕνας πολὺ μέ-
 τριος νοῦς, ποῦ νοιώθῃ μόνο ἕνα ὠρισμένο εἶδος τέ-
 χνης, καὶ ποῦ τοῦ κρύβει κάθε ἄλλον ἐρίζοντα· ἢ ἕνας
 πολὺ μεγάλος νοῦς, κι αὐτὸς ὅταν ἀρνηθῇ τὸ κάθε,
 γιὰ νὰ κηρύξῃ μιὰ νέα θρησκεία, φέρνοντας νέες
 ζωϊκὲς καὶ τεχνικὲς ἀξίες. Ὁ κ. Χατζόπουλος βρί-
 σκει τὸν Παλαμᾶ ἥρωα στὴ γλώσσα· ὄχι ἔμως καὶ
 στὴν ἄλλη αἰσθητικὴ του, γιατί, λέει, τοῦ λείπει
 ἢ πίστη. Πίστη βέβαια ὁ κ. Χατζόπουλος θὰ νο-
 μιᾶζῃ καμιά ἀποκλειστικὴ προσκόλλησι σ' ἕνα εἶδος·
 μὰ ἐγὼ ποῦ δὲ νομιᾶζω ἔτσι, ἀνεβάξω καὶ τὸν κρι-
 τικὸ Παλαμᾶ σὲ ἥρωα, γιὰ τὴν πεποθησή του πρὸς
 τὴν Τέχνη. Πίστη πρῶτ' ἀπ' ὄλα στὴ μιὰ οὐδία τὴν
 ἀδιαίρετη, στὴν Τέχνη καὶ στὴν Ἰδέα· καὶ τ' ἄλλα
 ἔρχονται ὕστερα.

* *

Καὶ σὲ μεγάλους λυρικούς τοῦ περασμένου
 αἰῶνα μπορούμε νὰ βροῦμε ἄμορφα χυσιμάτα καὶ
 ξεχειλίσματα· καὶ σὲ μεγάλους ἰδεολόγους ποιητὲς
 μπορούμε ν' ἀπαντήσουμε περάσματα κάπως ἄγωνα
 ἢ κουραστικά. Κ' οἱ μεγαλήτεροι ποιητὲς κρίνονται
 πάντα ἀπὸ τὰ θετικὰ τοὺς γνωρίσματα· ἔταν αὐτὰ
 ὑπερτεροῦνε κ' εἶναι σημαντικὰ καὶ μεγάλα, τότε
 κι ὁ ποιητὴς εἶναι σημαντικὸς καὶ μεγάλος. Ἄς μὴν
 κρυθόμαστε πίσω ἀπ' τὸ δάχτυλό μας! Ὅταν σὲ
 μιὰ κοινωνία τέτοια σὰν τὴ δική μας, καταφέρνει
 κάποιος νὰ ξεπεράσῃ τὰ σύνορά τῆς καὶ νὰ ὑψώσῃ
 ἀνάστημα μεγαλήτερο ἀπὸ τὰ τριγυρινά του, αὐτὸς
 ὁ κάποιος ἀξίζει τόσο περισσότερο πῆχῃ καὶ θαυμα-
 σμό. Ἐγὼ δὲ θέλησα νὰ συγκρίνω, μήτε νὰ με-
 τρήσω τὸν Παλαμᾶ μὲ κανέναν ἄλλον. Ποιητὲς σὰν
 τὸ Σολωμὸ καὶ σὰν τὸν Παλαμᾶ, μὲ τόσους φανερω-
 μένη, ζωηρὴ κι ἀνεξάρτητη φυσιογνωμία, ἀξίζουν
 κ' οἱ δυὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λατρεία μας· τὰ με-
 τρήματα καὶ τὰ ζυγιάσματα εἶναι ἀφύσικα καὶ δα-
 σκαλικά. Μὲ τὴν πῆχῃ καὶ τὴ ζυγαριά, ἄς με-
 τρούμε μονάχα τοὺς χασέδες καὶ τὰ λάχανα.

Σ' ὄσα βιαστικά ἐδῶ πέρα σημείωσα, δὲν ἔφερα
 χεροπιαστὰ παραδείγματα καὶ δὲν παράθεσα κομ-
 μάτια ἀπὸ ποιήματα, γιατί ἤθελα νὰ οἰκονο-

μήσω τὸν τόπο τοῦ «Νουμά». Ἄν ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος ἢ κανένας ἄλλος τ' ἀπαιτήσῃ, εἶμαι πρόθυμος νὰ τὸ κἀνω. Καὶ δὲ θέλω νὰ κλείσω τὶς λίγες μου αὐτὲς γραμμῆς, προτοῦ νὰ ρίξω μίαν εὐχή, σχετικὰ μὲ τὸν Παλαμᾶ, μὲ τὸ ἔργο του καὶ κείνους ποὺ τὸ κατέχουνε καὶ ποὺ τ' ἀγαποῦν : νὰ βρεθῇ ἕνας δεῦτερος Πολυλάς.

Ἀπρίλιος 1910.

Π. ΦΛ.

ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Φτάνει γλυκὰ νὰ μὲ κοιτᾶς...

Φτάνει γλυκὰ νὰ μὲ κοιτᾶς—ὦ χιμογέλιο τῆς ματιᾶς!—
καὶ μὲ πασίχαρη καρδιὰ πιαντοῦ θὰ σ' ἀκλουθήσω,
κι ὅλος μιὰ δέηση πρὸς ἐσὲ θὰ ζήσω καὶ θὰ σβίσω.
χαρὰ κι αὐτὸς ὁ θάνατος, φτάνει γλυκὰ νὰ μὲ κοιτᾶς.

Κι ἀνίσως μὲ καταραστῆς, καὶ διώξης καὶ σκληρὰ ἀρνηθῆς
τὸν τόσο ἀργὰ γιγαντεμένο μέσου μου καημό,
σὺν τὸ σκαλί, ποὺ τῶδερε τάρεντικό του, θὰ συρθῶ
στὰ πόδια σου φιλόνητας τι, κι ἀνίσως μὲ καταραστῆς.

Ὅταν εἶμωνα βασιλιάς

Στὴ χώρα τὴν ὄνειρευτὴ ποὺ ζοῦσα βασιλιάς,
σ' ἀγνάντευμα βιαιότατα μπροστά μου νὰ περνᾶς.
Μὰ πρὶν προφτάσω ἴσα μ' ἐσὲ νὰ φτάσω, ἀλλοί-
μονό μου!
σὲ χάσανε τὰ μάτια μου στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου.

Καὶ τότε τῶν προγόνω μου πετώντας τὴν πορφύρα,
δάση, βουνά, ζητώντας σε, καὶ κάθε στρατά πῆρα,
καὶ ἱερωμένους ρώτησα καὶ μαντολόγων πλήθη.
Μερόνυχτα ὄλω σ' ἐκράζα. Κανεὶς δὲ μ' ἀποκρίθη.

Γιὰ νὰ μπορέσω πὺδ καλὰ νὰ ψάξω ἀπάνου, χάμου,
γῆ καὶ οὐρανό, τὴν ἄφησα καὶ τὴν κληρονομιά μου,
καὶ τράβηξα προσκυνητὴς μακριὰ μακριὰ στὰ ξένα.

Καὶ τώρα ἐγὼ ποῦ, ἀφωρισμένος, λείψανο, ρημαδί,
τοῦ Χάρου διάτα μικτερῶ νὰ κίτεβῶ στὸν Ἄδη,
σὲ ξαναβρίσκω. Πὺδ ὄμορφη σὲ ξαναβρίσκω, δῖμένα!

PIERRE BAUDRY

Μετάφραση ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΑ ΔΥΟ τραγῳδία τούτα μεταφερθήκανε στὴ γλώσσα μας ἀπὸ τὴ σειρά τῶν «Mirages», τῶν παθητικῶν στίχων ποὺ φανήκανε στὸ «Monde Hellénique», τοῦ νέου γάλλου ποιητῆ Baudry. Μὰ ὁ φίλος μας, ἀνάμεσό μας ζώντας, τὸ πολὺ τῆς ἀγάπης του τὸ ἔρριξε στὴν ἑλληνικὴ ποίηση, καθὼς δείχνουν τὰ λογῆς μεταφράσματά του ἀπὸ σημερ-

νοὺς ἑλληνες ποιητῆς, ποὺ σκοπεῖ νὰ τὰ τυπώσῃ σὲ χωριστὸ βιβλίον, καὶ τώρα τελευταία τὸ ἀρχισμα τῆς «Ὁδύσσειας» σὲ γαλλικοὺς στίχους, ἔργο ποὺ ἀξίζει, βέβαια, νὰ τὸ προσέξουνε, καθὼς τοῦ πρέπει, οἱ ἀρμόδιοι κύκλοι. Τὸ περασμένο καλοκαίρι ὁ «Νουμάς» ζημιώθηκε μετὰφρασῆ ὠραίου ἔργου τοῦ Baudry στὴν Κρήτη. Τὸ ποίημα τούτο εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὰ λυρική φωνὴ ποὺ ὑψώθηκε—δὲ λέμε ἀκούστηκε, γιατί αὐτὰ δὲν ὑπάρχουνε γιὰ τέτοιου εἶδους φωνές—ποὺ ὑψώθηκε γύρω κι ἀπάνου στὴ μεγάλη ἔθνικὴ ἰδέα, ἀπὸ τὴν ἀσσορμὴ τῶν τελευταίων πολιτικῶν γεγονότων.

Κ. Π.

ΠΕΤΡΑΡΧΗΣ

Σονέττο ἀριθ. 102

Ἄν δὲν εἶν' Ἐρωτὸς λοιπὸν τί εἶναι ποὺ μὲ λιγώνει;
Ἐρωτὸς ναί, τ' ὀραῖζομαι, μὰ τί λογῆς μυστήριον;
Εἶναι καλὸ; τότε γιατί σκληρὰ νὰ θανατόνη;
Εἶναι κακὸ; γιατί γλυκὸ το κάλλε του μαρτύριον;

Ἄν θέλω ὁ ἴδιος νὰ πονῶ, ποῦ κλαίω τί κερδαίνω;
Στὴ σιφορὰ μου ἂν χαιρόμαι, τί ἀξίζει νὰ βογγῶ;
Ἄ θάνατε ὀλοζώντανε, βάσανο ἀγαπημένο,
Πῶς μοῦ εἶσαι τόσο ποθητό, χωρὶς νὰ σὲ ζητάω;

Ἄλλ' ἂν ἐγὼ σ' ἀποζητῶ, γιατί παραπονεῖμαι;
Σὲ τόσο ἐνάντιους ἄνεμους λιγάτινη βαροῦλα
Πλάνας τοῦ κόσμου ὀλόφορτη, ἀνήξερη, μικροῦλα,

Τρέχω σὲ πέλαγο βαθύ χωρὶς νὰ κυβερνεῖμαι,
Ποῦ δὲν εἰξέρω οὔτ' ἐγὼ σὺν τί ποθῶ καὶ κρίζω
Καὶ ξεπαγιάζω τὸ Θεοῦ καὶ τὸ χειμῶνα βράζω.

Καρουσάδες, Ἄγουστος 1910.

ΔΗΜ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΣ

ΚΟΡΗΣ Η. ΤΟΛΣΤΟΗΣ

Κοντὰ στὴ θάλασσα

Χτυπιέται τὸ κύμα, ξεσπάει καὶ βογγᾶ,
μ' ἀφρὸ δροσερὸ μὲ ραντίζει,
ἀκίνητη μένω στὸ βράχο, βαθιὰ
τὸ στήθος μου τόλμη γιομίζει.

Ὅρμᾶ κάθε κύμα καὶ δέγνεται ὀρθό,
κ' οἱ ἀφροὶ τους νεκρὰ τὰ σκεπάζουν.
Ἄχ, κύμα, γιὰ ποιὸν τὶς ὀρμές μου κρατῶ,
ποῦ μὲς τὴν ψυχὴ μου φαλιάζουν;

Πῶς ἔνοιωσα πάλι γλυκεῖα τὴ ζωὴ,
πῶς βρῆκε κι ὁ πόνος μου μνήμα,—
οὐ θάλασσ' ἀφρίζει βαθιὰ μου ἡ ψυχὴ
οὐ λὲς τὰ τραγούδια σου, ὦ κύμα!

Μ. ΔΗΒΙΔΩΦ

«Σὲ καρτερῶ»

Σὲ καρτερῶ! σὲ καρτερῶ,
σὲ λίγο ἢ νύχτα θὰ σκεπάσω

μὲ πέπλο μαῦρο ὄλη τὴν Πλάση,
κ' ἐμᾶς τοὺς δυό.

Σὲ κιατρεφῶ! κοιμᾶτια ἢ γῆ,
μὲ μῦρα ἢ νύχτα τὴ ραντίζει.
Ἔδυσσε ἢ μέρα ποὺ φωτίζει
κ' ἦρθε ἢ στιγμή.

Προσμένω, κιάω καὶ λατρεφῶ,
μετρωῖ τις ὄρες μ' ἀγωνία,
ποῦ εἶσαι; φέρ' τὴν εὐτυχία.
Σὲ κιατρεφῶ!

PIHNA AEBANTH

THÉODORE DE BANVILLE

Ρίξε καπέλλο ψάθινο στὰ μαῦρα σου μαλλιά...

Ρίξε καπέλλο ψάθινο στὰ μαῦρα σου μαλλιά.
Προτοῦ τὴν πολυλόγητη νύχτισσονε δουλειά
τὴ χωραγῆ, ποὺ θὰ προβῆ στὰ κορφοβούνια, πᾶμε
νὰ δοῦμε, καὶ γὰ μᾶσονε λουλούδια ποὺ ἀγαπᾶμε.
Πάνου στοὺς ὄχτους τῆς τηγῆς ποῖνα ἀπαλὰ ἀπλωμένη
στὰ περιβόλια τὰ πλατεῖα καὶ μέσ' στοὺς κάμπους μένει
σὶ μακρινὸς ἀντίκαλος ἀπὸ βοσκῶν τραγοῦδια
κι ἀγγοσαλεύοντας γιὰ μᾶς φτερούγες μωρωμένες
οἱ αἴμες οἱ πρωινές, ποὺ τριγυροῦνε ἀδερφομένες,
σὲ σένα, ἐνῶ χαμογελάς, τὴν εὐωδιά σκορποῦνε
τῆς ῥυθίνης ῥοδιανιάς καὶ τῶν μελιῶν ποὺ ἀνθοῦνε.

MEAIKERTH

CHRISTINA ROSSETTI

Τραγοῦδι

Σ' ἓνα κλωνάρι δυὸ περιστέρια,
Σ' ἓνα κοτσάνι δυὸ κρίνοι ἀνθοῦν,
Σ' ἓνα λουλούδι δυὸ πεταλοῦδες.—
Χαιρὰ σὲ κείνους ποὺ τὰ θωροῦν!

Ποὺ τὰ θωροῦνε χέρι μὲ χέρι
Σὲ φῶς ροδένιο κίλοκαιριάς,—
Ποὺ τὰ θωροῦνε χέρι μὲ χέρι
Δίχως μιὰ σκέψη μαύρης νιχτιάς.

Τραγοῦδι

Στοῦ ρουακιῶ τὸν ὄχτο ἐκείνη κάθησε,
Καὶ τὰ τραγοῦδια τῆς δὲν εἶχαν τελειωμό,
Κοιτάζοντας τὰ ψάρια ποὺ πηδοῦσανε
Στὸν ἠλιοφωτισμένο μέσα ποταμό.

Πέρα σ' ἀχτίδα φεγγαριοῦ γὼ κάθησα,
Κ' οἱ κλάφες μου δὲν εἶχαν τελειωμό,
Βλέποντας τὰ τραντάφυλλα ποὺ πέφτανε,
Κιτρινιασμένα τὰ φτωχά, στὸν ποταμό.

Θρηνοῦσα ἐγὼ μιὰ θύμησι φωτόλουστη,
Τραγοῦδια κείνη μιὰν ἐλπίδα μακρινή:—
Τὰ δάκρυα μου τὸ πέλαγο τὰ ρούφηξε,
Κι ἀπ' τὰ τραγοῦδια τῆς δὲν ἔμεινε φωνή.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΑΙΩΤΗΣ

PAUL FORT

Ἄπ' τὴν ἀγάπη

Ἄπ' τὴν ἀγάπη πέθανε πέθανε ἓνα κοράσι. . .
Πουρὸ τὸ θάψανε στὴ γῆς στὴ γῆς νὰ ξεποστίαση.
Τ' ἀνάγειραν κατὰμονο μόνο μέσ' στὰ στολίδια,
τ' ἀπύθωσαν παντέρημο κ' ἔρημο στὰ σαινίδια.
Κι ὅλοι στερνὰ χαροῦμενοι χαροῦμενοι γυροῦσαν
κ' ἐντὸς τοὺς φτέρωνε ἢ καρδιά ἢ καρδὸν καὶ τραγουδοῦσαν:
«Κοιμῶς τῆς ἔκοψε τὸ φῶς τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα.—
κι ἀνέγνωαστοι στὸν κάμπο πᾶν, καὶ πᾶν σὺν κίθε μέρα.

ALFRED DE MUSSET

Στὸν Ἔρωτα

Πληγὴ τοῦ κόσμου, ὃ ἔρωτα, καὶ τρέλλα μισημένη
ποὺ ἓνας δεσμὸς τόσο ἀλιμερὸς μὲ τὴ χαιρὰ σὲ δένει.
ἔκει ποὺ κόμπος ἄλιτος σ' ἔχει στὴ θλίψη αἰώνια—
καί μου ἔχει τὴν ἀγάπια μου δίχως καὶ μὲ συμπάνια
καὶ μῆς σαράκι μέσα μου καὶ στὴν ψυχὴ μου ἀπάνω,
παρὰ καθὼς ἓνας δειλὸς τὰ λογικά νὰ χίνω
σὲ ἔξεκολῶ μὲ σπαραγμῶ, κι ὅς εἶναι νὰ πεθάνω.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Τ Ο Χ Ρ Η Μ Α

Τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ γέρο Γκεκιολῆ μὲ τοὺς κιτρι-
νιασμένους τοίχους, τοὺς μισογκρεμισμένους, σῶζεται
ἀκόμα στοῦ χωριοῦ τὴν ἀκρινὴ ξεροκαμπιά.

Οἱ τοῖχοι τώρα, ξεθωριαστοί, ποὺ μαλακὰ λα-
σπόχορτα φωλιάζουν ξαπλωμένα ἀπάνω τους, σηκώ-
νουνται ἑτοιμόρροποι στοῦ χαλισμένου ἀρχοντικοῦ
τοῦ θάνατο.

Στὸ χωριό, ὅλοι οἱ γέροι οἱ περασμένοι στὴν
ἡλικία τὰ θυμοῦνται ἀκόμα καὶ λένε πολλὲς πε-
ρίεργες ἱστορίες γι' αὐτόνε, ποὺ τοῖς διηγήθηκε κά-
ποιο χεϊμονιάτικο βράδου ἢ βάβα τους γύρω στὸ
παραγῶνι, ὄντας συμαζεῦνταν ὅλοι σιμὰ στὴ φωτιά.
Ἐξοῦσε ἐκεῖ, λένε, δίχως νὰ κουβεντιάζῃ μὲ
κανένα, σωστὸ νυχτοπούλι, σκορπίζοντας γύρω του τὸ
φόβο καὶ τὴ λύπη.

Ὁ παλιός του ὑπηρετής, ὃ Πετρεῆς, γεροσαρνα-
τάρης, εἶταν ὃ μόνος ἄνθρωπος ποὺ ἔκόνεψε καμιὰ
φορὰ στὴ σκοτεινὴ του κάμαρη καὶ λέγανε δυὸ τρία
λόγια.

Ἔπειτα εἶταν καὶ ἡ θειά Ἄσμημένα, ποὺ καμ-
πουριασμένη κι αὐτὴ ἀπὸ τοῦ χρόνου τὸ πέρασμα,
ἔμεινε ἀπὸ μικρὸ παιδί στὴ δουλιὰ του.

Εἶχε μεγάλα ὑποστατικά ὃ Γκεκιολῆς. Ἔλεγαν
πὼς εἶταν ἀπὸ κάποια μεγάλη φάρα Ἀρβανίτικη ποὺ
εἶχε φωλιάσει πάνω στὰ βράχια τοῦ Σουλιῶ, ἔπειτα
ἀπὸ τὴ μεγάλη τοῦ Γούση προδοσιά.

Τώρα μονάχος σὲ τοῦτο τὸν κόσμον, ἀκοινώνητος, τελευταῖο κλωνάρι τῆς παλιᾶς γενιᾶς ποὺ ἔσβησε, ἔμενε ἐκεῖ μέσα σκυθρωπιασμένος, κακὸς στὸν ἑαυτό του, μοχθηρὸς στοὺς συντοπίτες του, ἀπότομος στοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν ἐδοῦλευαν μερόνυχτα χάνοντας τὴ ζωὴ τους στὶς βαρεῖες τῆς ἔξοχῆς δουλειᾶς.

Ὁ Πετρῆς, ὁ παλιὸς τοῦ ὑπηρέτης, τὸν εἶχε βαρυνκομήσει.

Πολλὲς φορὲς τὸν ἀγριοκίταζε, ὄντας πῆγαινε στὰ σιδεροφραγμένα σεντούκια του μὲ τὶς μεγάλες καμάρες καὶ τὶς σκοτεινὲς τρυπες ν' ἀγκαλιάσει τὴ μονάκριβή του τὴν ἀγάπη, ποὺ ἀπὸ τόσα χρόνια συνάθροιζε κεῖ μέσα, ποὺ ἔτρεχε ἀνάριμα ἀνάριμα ἀπὸ τὸν ἴδρωτα καὶ τὸ αἷμα τῶν δουλευτῶν του.

*
**

Πέρα στ' ἀγριεμένα καταράκια τοῦ ξεροβουνοῦ, ὅπου σπάνια πηγαίνουν οἱ χωριανοὶ μονάχα γιὰ κυνήγι, σηκώνεται γιγαντόσωμη μιὰ ἄγρια βαλα-νιδιά.

Ὁ χοντροὸς καὶ κουφαλισμένος της κορμὸς πνιγμένος μέσα στ' ἀγκαθερὰ ἀγριοχόρταρα ἀφίνει νὰ φαίνεται λίγο τὸ στόμα κάποιου σπηλιάς.

Ἐκεῖ ἔξοῦσε ἀπὸ χρόνια τώρα ὁ γέρο Γλαύκις, ἓνα ρικνὸ καὶ σκληρομένο γεροντάκι μὲ τὰ μακρὰ καὶ ἀσημένια μαλλιά του, μὲ τὰ ψαρά του γένεια, κτρινιασμένος, μὲ δυὸ μάτια βαθουλωτὰ λὲς κ' εἴταν κάποιον στόματα βαθεῖας ἀβύσσου.

Κανεὶς δὲν ἤξερε ποιὸς εἴταν. Οἱ γυναῖκες ποὺ πῆγανε μιὰ φορὰ ἐκεῖ πάνω νὰ κόψουνε ξύλα τὸν εἶδαν, ἔβαλαν τοὺς ρέκους κ' ἔφρυγαν.

Ἐπειτα κάθε βράδν τοῦ Δεκέβρη, κοντὰ τὰ μεσάνυχτα, μέσα στὸ πεθαμένο κλάψιμο τοῦ ἀγέρα, ἔφταναν στὸ χωριὸ ἄγρια οὐρλιαχτὰ, λὲς κ' ἔσκουζε πένθιμα κάποιον κουκουβάγια, ἀπὸ κείνες ποὺ εἴτανε τρυπωμένες στοῦ κάστρου τὰ χιλιάσματα.

Ἔταν τὸ γεροντάκι ποὺ εἶχε κονέψει στὸ χωριὸ τους. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα τὸν ἐφώναζαν Γλαύκι. Κινεῖς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ φιλιωθῆ μαζί του· πάντα τὸν ἔβλεπαν ἀπὸ μακρὰ μέσα στὴν ἄκρη τῆς σκοτεινιασμένης του σπηλιάς, πάνω σ' ἓνα μαλλιαρὸ τομάρι ν' ἀνικατώνη τὰ φύλλα ἑνὸς κτρινιασμένου βιβλίου.

Μερικοὶ ἔλεγαν πὼς κάνει μάγια καὶ κατεβάζει τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ καὶ τὶς λάμπες τῆς θάλασσας καὶ κουβεντιάξει. Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς εἶναι ἐρημίτης ποὺ ἔχει πάει ἐκεῖ γιὰ νὰ σωθῆ ἀπὸ κάποιον μεγάλη ἁμαρτία ποὺ ἔχει κάμει.

Μόνον ὁ Πετρῆς, ὁ γέρο ὑπηρέτης τοῦ Γκεκιρλή τοῦ βαθύπλουτου, δὲν ἔλεγε ποτὲ τίποτε. Αὐτὸς εἴταν ὁ μόνος ποὺ πῆγαινε καμμιά φορὰ ἐκεῖ πάνω κ' ἐκουβεντιάζαν ἀρκατὲς ὄρες ὄντας τ' ἀστέρια ἀρχίζαν νὰ φαίνονται τρομοπλαστὰ στὸ στερέωμα. Τί ἔλεγαν μαζί οἱ δυὸ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι κανεὶς δὲν ἤξερε. Κάποιον σκοτεινὸ μυστήριον τοὺς ἐσκέπαζε καὶ τοὺς δυὸ ἀδιόλυτο.

*
**

Ἐνα βράδν κοντὰ στὸ μεσονύχτι, ποὺ ὄλα εἶχαν κοιμηθεῖ, ὁ Πετρῆς ἐπῆγε, ὅπως πάντα, νὰ ἰδῆ

τὸ γέρο Γλαύκι καὶ ν' ἀρχίσῃ μαζί του τὸ μυστικὸ μουρμουρητό. Ὁ γέρο Γλαύκις μιζομένος στὴ γωνιά τῆς σπηλιάς του μὲ τὰ βαθουλωτὰ του μάτια ποὺ πετούσανε φωτιές, λὲς κ' ἀναβε κ' ἐθέρμιε μέσα του κάποιος πῦθος, τὸν πέρμιε μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὰ δυὸ κοκκαλιασμένα γόνατά του.

Σὲ λίγο ἡ χοντρὴ σιλουέττα τοῦ γέρο Πετρῆ ἔφραζε τὴ στενὴ τρύπα τῆς σπηλιάς. Ὁ Γλαύκις τὸν κίταζε χωρὶς νὰ μιλήσῃ. Ἐκεῖνος ἐσίμωσε ἀργοπατώντας κ' ἐσωριάστηκε σιμὰ τοῦ ἀπάνω στὸ μαλλιαρὸ τομάρι.

— Καλησπέρα, εἶπε.

Ὁ Γλαύκις ἐκούνησε ἀφαιρέμενα τὸ κεφάλι του.

Ἐπειτα, σὰν νὰ ξύπνησε ἀπὸ κάποιον ὄνειρον, τὸν ἐκίταζε ἀπότομα καὶ τοῦ εἶπε μὲ τὴ στριγγὴ φωνή του :

— Ἀκόμα ;

Ὁ Πετρῆς φαινότανε σιασιτισμένος.

— Ἀκόμα ; Ξαναρώτησε ὁ Γλαύκις.

Ὁ Πετρῆς ἔμενε πάντοτε βουβὸς μὲ τὸ κεφάλι γυρμένο πρὸς τὰ πίσω.

Ἐξαιρῶν ὁ Γλαύκις σηκώθηκε ὀρθὸς. Τὸ σῶμα του σπασταροῦσε κάτω ἀπὸ τὰ κουφαλισμένα ροῦχα του σὰν νὰ χύθηκε ἀπάνω του κάποιον ζωὴ νεανική.

— Ἀκόμα μωρέ ;... ἔξακολούθησε μὲ τὴ σὴν γρουλλισμὸ φωνή του. Εἶσαι δουλικὸ πνεῦμα, μωρέ ; τί τὸν φιλᾶς νὰ τονὲ σκοτώσῃς ; Δὲ σοῦ λῆω νὰ τὸν κλέψῃς, ἀλλὰ νὰ τονὲ σκοτώσῃς, νὰ τοῦ ρουφήξῃς τὸ αἷμα, πρέπει νὰ γίνῃς καὶ σὺ ἴσος του καὶ ὅλοι μας, νὰ μὴν εἶναι κανένας μικρὸς, νὰ γίνουμε ὅλοι μας μιὰ οἰκογένεια, νὰ γίνουμε ἴσοι, νὰ φτάσουμε στὸ ἴδιο σκαλοπάτι, ἄς χυθῆ κ' αἷμα, χρεαῖζεται αὐτό...

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ γέρο Γλαύκι ἀντρεῖνε, γινώταν ὑπόκοψη, λὲς κ' ἔβγαινε ἀπὸ κάποιον μέρος ἀπέραντο. Κ' ἔλεγε, ἔλεγε πάντοτε ὑπόκοφα μὲ τὴ χοντρὴ καὶ ἄγρια φωνή του :

— Ἀκουσε, μωρέ ; Πρέπει νὰ γίνουμε ὅλοι ἴσοι, νὰ μὴν εἶμαστε δοῦλοι, νὰ μὴν εἶμαστε σκυλῆκια νὰ μᾶς συντρίβουνε μὲ τὴ φτέρνα τους οἱ μεγάλοι. Ἀκουσε ;

Κ' ἔπειτα ἔτρεξε, τὸν ἄρπαξε σφιχτὰ μὲ τὰ κοκκαλιασμένα χέρια, τοῦ ἔχωσε τὰ νύχια του στὶς γυμνὲς του σάρκες καὶ τὸν ἔσυρε ἀπότομα στὴν τρύπα. Κάτω, λουσιμένο στοῦ φεγγαριοῦ τὶς μελιχρὲς καὶ ἀργυρὲς ἀχτίδες, κοιμούταν τὸ χωριὸ μὲ τὰ χαμηλὰ καὶ μισογκρεμισμένα σπιτάκια του. Καὶ πέρα στὴν ἄκρη τοῦ Γκεκιρλή τὸ σπῆτι σηκώνονταν ψηλὸ, ἐπιβλητικὸ σὰν κάποιον γίγαντα καὶ ἀγριεμένο βασιλιά ποὺ στεκόταν περήφανος στὴ γῦρο του τὴ φτώχεια.

Σταθῆκανε μιὰ στιγμὴ μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια, μὲ τὰ μάτια γουρλωμένα κυτᾶζοντας κάτω. Ἐπειτα, ὁ Γλαύκις σφίγγοντας περισσότερο τὸ σαρκομένο χέρι τὸν ἄρχισε πάλι νὰ φωνάζῃ μὲ τὴν ἴδια φωνή, κυτᾶζοντας πάντοτε ἄγρια τοῦ Γκεκιρλή τ' ἀρχοντικὸ, ποὺ σὰ σαβανωμένος θάνατος στοῦ φεγγαριοῦ τὸ ἄσπρο φῶς ἀπειλοῦσε τῶν μικροσπιτιῶν τὴν ἁρμονία.

— Κῦταξέ το, μωρέ, κῦταξέ το, εἶναι τὸ καμουτσίκι, ποὺ σηκώνεται ἄκαρδα στὴ φτώχεια, θέλει ξεθεμέλιωμα, νὰ μὴ στέκεται τίποτα ψηλότερα ἀπὸ

τὸ ἄλλο· νάρθη ἢ ἰσότητα, ἄκουσες; Τί εἶναι ἡ ζωὴ, μορφή; ἓνας ξαφνικὸς φωσφορισμὸς, μὴ ἀνυλαμπτή τῆς στιγμῆς ποὺ πρέπει νὰ τὴν κίνουμε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα λαμπρότερη, ἔτσι πρέπει νὰ γίνῃ... Νὰ τὸν σκοτώσῃς, μὴ φοβηθῆς καθόλου. Ἐνας ἄνθρωπος ὅ,τι κι ἂν κίνη δὲ χάνει τίποτε ἀπὸ τὴν ἀξία του. Εἶναι τὸ διαιμῖντι ποὺ κύλισε στὸ βοῦρκο. Εἶναι κακὸς αὐτὸς καὶ θέλει σκότωμα· τὸ αἷμα του οὐ φέρη ἐκεῖνο ποὺ ζητᾶτε καὶ δὲν ξέρετε ποῦ εἶναι κρυμμένο.

Στάθηκε πάλι, τὸν κύταξε στὰ μάτια μὲ τὸ κανστικὸ ἐκεῖνο βλέμμα του, μὲ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ποὺ σὲ δέσμευε, ποὺ σὲ ἔκανε ὑποχέριον, κ' ἔπειτα μὲ μὴ ἀπότομη χειρονομία τὸν ἐσπρωξε ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά.

— Τράβα, τοῦ εἶπε, μὴ φοβηθῆς τίποτα. Ξέρεις, ἡ ζωὴ εἶναι ἓνα ὄνειρο καί... (ἄρχισε νὰ γελά ἀπαίσιμα σκορπίζοντας ἐκεῖ γῦρο τὴ φρίκη) ...ναί, ἓνα ὄνειρο. Ξυπνάμε ὅταν ξινακοιμοῦμαστε ἔπειτα, — ἔπειτα ὅσα λένε εἶναι παραμύθια!

Κ' ἐτελείωσε μὲ τὸ ἴδιο ἄγριο καὶ στριγγλίστικο γέλιο του.

Ὁ Πετροῦς ἔφυγε σὺν ἀλαφρισμένους, γλύστρησε σὺν γλήγορο ξωτικό ἀνάμεσα στὰ κατσάβραχα, πέρισε τὰ στενὰ κ' ἤσυχια δρομάκια κ' ἐχώθηκε στὴν πλάταιά ἀλλόπορτα τοῦ ἀρχοντικοῦ.

Γῦρο ὅλα ἠσύχαζαν κανενὸς κοκκόρου λάλημα σκορπιστὸ ἐδῶ κ' ἐκεῖ, σκυλιῶν οὐρλιάσματα καὶ τίποτε ἄλλο. Ἐκοιμόντουσαν ὅλα... ἤσυχια μὲ τὸ ναυούρισμα ποὺ τοὺς ἔκαναν τῶν σκυλιῶν τὰ λυπητερά οὐρλιάσματα.

Ἀπάνω, μπρὸς στὰ χοντρολίθια τῆς σπηλιάς, ὁ Γλαύκας μὲ τεντωμένο τὸ λαιμὸ κυτοῖσε προσεχτικὰ πρὸς τὰ κάτω.

Σὲ λίγο στὰ παράθυρα τ' ἀρχοντικοῦ τοῦ Γκεκιρλή ἔλαμψε κάποια τρεμουλιωστὴ γλωσσίσσα καντήλας σὺν λαμπρὸ ἀστέρη σὲ σκοτεινὸ στερέωμα.

Ἐπειτα τὰ πάντα βυθίστηκαν στὸ πρῶτο σκοτάδι καὶ τὴν ἤσυχια· ἤσυχια σὺν ἀπὸ κεῖνες ποὺ ἀπλώνονται ἔπειτα ἀπὸ κάποια πολύωρη καταιγίδα.

*
*
*

Στῆς ἄλλης μέρας τὸ ξημέρωμα γῦρο στὸ ἀρχοντικὸ εἶχε μαζευτεῖ κόσμος πολὺς. Οἱ χωριάτες στὰ μικρομαγαζιά ἐσχολίαζαν ὥρες ὀλόκληρες κ' ἐφιηφύριζαν κάτι.

Ὁ γέρο Γκεκιρλής, τὸ τελευταῖο κλωνάρι τῆς μεγάλης γενιάς, βρέθηκε κεῖνο τὸ πρῶτὸ βουτηγμένο στὸ αἷμα του, μ' ἓνα μεγάλο μαυρομάνικο μαχαίρι χωμένο κατὰστηθα.

Κοντὰ στὸ δειλινὸ κάποια σιγανὴ ἀγαλλίωση εἶχε σκορπιστεῖ στὸ χωριό. Πρὸσωπα ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ κρήφουν τὴ χαρὰ τους κάτω ἀπὸ τὸ τίποτα, σιγοκουβεντιάσματα κι ἀνασιμισοί.

Ὁ γέρο Γκεκιρλής, τὸ τελευταῖο κλωνάρι τῆς περήφανης γενιάς, ὁ Γκεκιρλής ὁ τύραννος εἶχε πεθάνει.

Κάποια γιορτὴ μεγάλη ἔπρεπε νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἀπάντεχο κακό.

Ποιὸς τὸν ἐσκότωσε κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ

μάθῃ. Ὁ Πετροῦς, ὁ παλιὸς του ὑπηρέτης, φαινόταν ἤσυχος.

*
*
*

Ψηλὰ στὰ βράχια τῆς λιθαρόφραχτης σπηλιάς, μέσα στὸ βαθὺ τῆς σκοτιάδι, ὁ Γλαύκας, ὁ γέροντας ποὺ ἀπὸ χρόνια εἶχε πάει στὸ χωριό, εἶταν ἀκοιμισμένος ὅπως πάντα πάνω στὸ μαλλιάρὸ τομάρι.

Τὰ μάτια του φαίνονταν θαμπὰ σὰ λιγδιωμένα τζάμια ποὺ κάτωθι τους κάποτε ἔλαμψε κάποιο μεγαλοδύναμο φῶς.

Ἐξεψυχοῦσε.

Κι ἀργόσβηνε ὁ ἄνθρωπος ποὺ σκόρπισε κεῖ κάτω τὴ χαρὰ, τὴν ἀγαλλίωση.

Τὸ ἀπόγιομα οἱ περιστατικὲς γυναικοῦλες τὸν βρῆκαν ἐκεῖ πάνω κοκκαλιωμένο, τὸν ἐσυμάζτησαν καὶ τὸν κατέβυσαν στὸ χωριὸ διπλωμένο στὸ μαλλιάρὸ τομάρι ποὺ εἶχε γιὰ στρῶμα ὅλη του τὴ ζωὴ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτὸ μέση στὰ πρῶτα τοῦ ἡλίου χαμογελάσματα δυὸ κηδεῖες ἐγέμισαν τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ· τοῦ Γκεκιρλή τοῦ ἀρχοντα καὶ τοῦ γέρο Γλαύκα, μαζί μὲ κάποια ἄλλη ἀόρατη ποὺ ἔφευγε μακρὰ ἀγύριστα:

— Τῆς Σκλιβιάς.

Ἀθήνα, Δεκεμβρὸς.

ΧΑΡΗΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΘΙΑΣΟΣ

ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκιπος Γεωργίου

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ὁδείου γνωστοποιεῖ ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1910—1911 ἀρχονται τῇ 2ῃ Σεπτεμβρίου καὶ λήγουν διὰ μὲν τοὺς παλαιὸς μαθητὰς τὴν 11ην Σεπτεμβρίου, διὰ δὲ τοὺς νέους τὴν 15ην.

Τὰ μαθήματα ἀρχονται τὴν 13ην Σεπτεμβρίου.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν παλαιῶν μαθητῶν δύναται ν' ἀνανεύσῃ τὴν ἐγγραφὴν του, ἀνευ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἐνδεικτικοῦ του, καὶ οὐδεμία ἐγγραφὴ γίνεται δεκτὴ ἀνευ προκαταβολῆς τοῦ δικαιοῦματος ἐγγραφῆς καὶ διδάντρων.

Οἱ προσερχόμενοι μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀνω ἐριζομένης προθεσμίας γίνονται δεκτοὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι θέσεις κεναί, ἢ δὲν παρεμοδίξεται ἡ πρόδοσις τῶν ἄλλων μαθητῶν.

Οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτοπροσώπως δύναται νὰ ὑποβάλωσι τὴν περὶ ἐγγραφῆς αἰτησίαν των δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἀντιπροσώπου.

Δικαίωμα ἐγγραφῆς διὰ τοὺς μαθητὰς πασῶν τῶν σχολῶν (πλὴν τῆς ἐσπερινῆς) δρ. 7 μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου. Μετὰ τὴν 15ην ἀναδιβάζονται εἰς δραχ. 12.

Διὰ πᾶσαν περαιτέρω πληροφορίαν ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ὁδείου καθ' ἑκάστην ἀπὸ 9—12 π. μ.

Ὁ Διευθυντής

Γ. Ν. Νάζος

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Λιευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Συντάκτης: Ν. Α. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΡΟΜΟΣ ΠΗΠΟΚΡΑΤΗ, 'Αρ. 11, ΑΘΗΝΑ.

Συντρομή χρονιάτικη: Γιά τήν Ἑλλάδα καί γιά τήν Κρήτη ὄρ. 10. Γιά τὸ ἔξωτερικὸ φρ. 20. 12 1/2. --Γιά τίς ἐπαρχίες δεχομάστε καί τρίμηνες συντρομές (3 δυ. τὴν τριμηνία). --Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στέλνει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο, 20. --Τὰ περασμένα φύλλα πουλιώνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκιοι, καί στὶς ἐπαρχίες στὰ Πραχτορεῖα τὸν Ἐφημερίδου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΣΤΟΥΣ ΑΡΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ! -- Ο ΒΕΡΥΚΙΟΣ -- ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ -- Ο κ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

ΜΑΣ βεβαιώνει ἡ "Ἀκρόπολις" τῆς Τετραδῆς πὼς οἱ Συντακτικοὶ ἐπιμένουν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καί ἀπειλοῦν δτι θὰ μεταφέρουν τὸ ζήτημα εἰς τὰς ὁδοὺς καί τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος πλέον. Ποὺ πάει νὰ πεῖ, τὰ προκόψαμε. Ἀντὶ νὰ κοιτάξουμε ἥσυχά ἥσυχά νὰ ξεμπερδέψουμε μιὰν ὥρ' ἀρχήτερα μὲ τὴν Ἐθνοσυνέλευση καί νὰ μποῦμε σὲ κάπιο δρόμο πιά, ζητάμε μὲ τὸ ζῶρι καινούργιες φασαρίες νὰ βγάλουμε στὴ μέση κι δνειρευόμαστε τὰ καλὰ τοῦ 62 καί τὴν κακὴ μας τὴ μέρα.

Εὐτυχῶς ποὺ μέσα στὴν Ἐθνοσυνέλευση ὑπάρχει κάποιος Νοῦς καί κάπια Θέληση ποὺ θὰ βάλει τὰ πράματα στὴ θέση τους καί θὰ λύσει καί τὸ ζήτημ' αὐτὸ φρόνιμα καί γλήγορα, ὅπως ἔλυσε καί τὸ ζήτημα τοῦ "Ὀρκου. Κ" ἔτσι οἱ δρόμοι καί τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδας θὰ μείνουν ἥσυχά καί οἱ κύριοι πληρεξούσιοι θὰ κοιτάξουνε νὰ ξετελιώσουν εἰρηνικὰ καί πατριωτικὰ τὴ δουλιὰ τους.

Γιὰ τὴν ὥρα μᾶς σώνει καί μᾶς παρασώνει ὁ Τοῦρκος.

ΠΕΘΑΝΕ ὁ Ἄγγελος ὁ Βερύκιος. Ἐνας ἀγωνιστὴς κι αὐτὸς τῆς Ἰδέας. Ἐβγάξε χρόνια τὸν «Πατριώτη» στὴ Ζάκυθο, τὴν πατρίδα του, καί τὸν ἔβγαξε ὕστερα καί δῶ, γιὰ λίγον καιρὸ, τέλη τοῦ 902 καί ἀρχὴς τοῦ 903. Ὁ «Πατριώτης» γραφότανε στὴ δημοτικὴ, γιὰτὶ ὁ Βερύκιος εἶτανε δημοτικιστὴς, μὲ δικὴ του ὅμως γραμματικὴ, ὅπως κι ὅλοι μας δά. Εἶχε δημοσιέψει καί δυὸ πολιτικὰ ἄρθρα στὸ «Νουμᾶ» τὸ Μᾶν τοῦ 903. Τὸ «Παλάτι» (ἀριθ. 36) καί τὴν Ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος (ἀριθ. 40). Τὸ δεύτερο ἄρθρο μποροῦσε νὰ διαβαστεῖ καί σήμερα καί νὰ ὠφελήσει σημαντικὰ τίς παπαρδέλες τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἀπογοητευμένος ὁ Βερύκιος, ἀφοῦ σταμάτησε τὸν «Πατριώτη» του, ξημερώθηκε ἕνα πρωὶ στὴν Ὁμόνοια μὲ τὸ κεφάλιμ τοῦ λούστρου στὰ χέρια. Ὁ γερο-Βερύκιος λού-

στρος! Τιμὴ καί δόξα στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία! Ὁστόσο κάποιος πατριώτης τοῦ ὑπουργὸς τὸν ἐλέησε καί τὸν διόρισε ἐπιστάτη στὸ Πραχτικὸ Λύκειο. Ἐμείνε κεῖ μερικὰ χρόνια. Ὑστερα πιάστηκε. Στὰ στεγνά του μπορεῖ νὰ γεύτηκε καί τὴν τιμὴ τῆς πείνας. Ποιὸς ἀδελφεῖς νὰ φωτίσει γιὰ τὸ Βερούκιο!

ΕΙΧΑΜΕ τὴν Τετραδὴ μιὰ καλλιτεχνικὴ βραδιά πὸ θέατρο «Πανελλήνιο» μὲ τὸν κ. Θεομὸ Οἰκονόμου. Ὁ κόσμος λίγος -- ζημιὰ τοῦ κόσμου αὐτῆ, καί τὸ ἔργο -- ὁ Νάρμισσος Ριμὸ -- τῆς παιδείας σχολῆς, τῆς παραπολὸυ παιδείας. Ἀὐ βιάζεται. Στὶς παρτίτσες ποὺ θὰ δίνει δῶ κι ὀμπρός ταχτικά στὸ «Πανελλήνιο», Λευτέρη καί Παρασκευῇ, ὁ Οἰκονόμου, θὰ μᾶς ἀποζημιώσει. Ἰψεν καί Χάμπτριαν καί Ὑσκάρ Οὐάιλδ κτλ. ἔχει τὸ δραματολόγιό του.

Μὰ τὸ κάτω κάτω ποιὸς πῆγε νὰ ἰδεῖ δρῶμα! Ὅλοι πῆγαμε νὰ δοῦμε Οἰκονόμου καί τὸν εἶδαμε. Κόμμα ποὺ δὲν τὸν εἶδανε ὄλ' οἱ ἠθοποιοὶ μας, ἀρσενικοὶ καί θηλυκοὶ, ποὺ βρίσκονται σήμερα στὴν Ἀθήνα. Καί θὰ προτεῖναμε κάτι ποὺ θὰν τοῖς φανεῖ παράξενο. Κάθε Λευτέρη καί Παρασκευῇ νὰ κλείνουνε τὰ θεάτρα τῆς Ἀθήνας κι ὄλ' οἱ ἠθοποιοὶ μας νὰ παγαίνουνε στὸ «Πανελλήνιο», ποὺ μὲ τίς παρτίτσες τοῦ Οἰκονόμου μεταμορφώνεται, νὰ ποῖμε, σ' ἕνα εἶδος «θεατρικὸ φροντιστήριον».

ΞΑΦΝΙΑΣΤΗΚΕ ἡ «Ἀκρόπολις» μὲ τὸν κ. Φιλάρετο ποὺ ἀποκήρυξε, λέει, τὸ δημοκρατισμὸ του, ὅπως ἀποκήρυξε τὰ ριδικία καί τίλλα λαχανικά. Σὰ νὰν τὸ πᾶθε πρώτη φορὰ ὁ ἄθροπος καί σὰ νὰ ἔξασε πρὸς τὸν ἔβγαλε κι ἄλλη φορὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὸ δημοκρατικὸ σκούφο, ὅταν τοῦτιχε νὰ γίνεῖ γιὰ λίγους μῆνες ὑπουργὸς.

Ἄς ξαναγίνει ὁ κ. Φιλάρετος ὑπουργὸς κ' εἶναι πρῶθυμος νὰποκηρύξει ἀκόμα καί τὸν ἴδιον τὸν κ. Φιλάρετο.

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

«Ὁ ἑκατομμυριοῦχος [γρ. πεντακοσιομέδιμνος] ὄφειλε νὰ ἐξαπλίσῃ... ἢ ἐπιπότης [γρ. ἱππέτης] νὰ προσφέρῃ... ἢ **Θήτης** [γρ. θῆς] παρεῖχε...» Ἐφημ. «Καίροι» 3 Σεπτεμβρίου, ἄρθρο μεταφρασμένο τοῦ Ρισπέν: «Ἦμος πρὸς τὴν Ἑλλάδα», σελ. 1 στήλῃ 6. Καί στὴν ἴδια ἡμερῖδα, φύλλο τῆς 5 Σεπτ. σελ. 2, στήλῃ 2 καί 3: «Τὸν Σοφοκλῆ... τὸν Ἀριστοφάνη... [τὸ Σοφοκλῆ... τυπωμένο τρεῖς φορὲς μὲ τὸ Ν, γιὰ νὰ μὴν πῆ κανεὶς ἄμαθός πὼς οἱ «Καίροι» εἶναι μαλλιαροὶ καί δὲ γράφονται μὲ τὸ Ν καί μὲ τὸ Σ.]

«**Καταιγιδώδης ἢ μεταμοσονούκιος** ἄραχῆ. ἢ ἕποια ΕΠέπεσεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ΕΠΣ μικρὰν εὐτυχῶς **χρονικὴν** διάρκειαν.» Ἐφημ. «Ἐστία», 5 Σεπτ. σελ. 4, στήλῃ 1. Καημένοι μαλλιαροὶ!

«Οἱ **Μεναῖχμοι**, ὅστω ἐπιγράφεται ἡ κωμῶδια τοῦ Πλάτου...» Ἐφημ. «Ἐστία», 5 Σεπτεμβρίου, σελ. 2, στήλῃ 1. [Μὰ χαθῆκανε τὰ λεξικά, κύριοι θεατροδημοσιογράφοι, νὰ δῆτε πὼς εἶτανε διάφοροι ἄρχαιοι **Μεναῖχοι** σὰν κ' ἔσας;]

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

«ΚΑΛΟΚΑΡΔΑ κατηγοροῦνε—γράφει ὁ Δημήτριος Ἀστεριώτης (κ. Philéas Lebesgue) στὸν τελευταῖο *Mercur de France* (ἀριθ. 317)—καλόκαρδα κατηγοροῦνε τὸν κ. Γιάννη Ψυχάρη πὼς δὲν εἶναι παρὰ ἓνας σχολαστικὸς ἀπ' τὴν ἀνάποδη, πὼς δὲ γυρεύει νὰ γκρεμίσῃ τὸ καθαρευσιάνικο τὸ κάστρο, παρὰ γιὰ νὰ στήσῃ ἐκεῖ τὸ δικό του, τὸ ἔχει λιγώτερο δογματικὸ καὶ ἀλύγιστο. Οἱ **πούρροι αἰστέτηδες** (1) πρῶτοι ἀπ' ἑλοῦς βάζουνε τίς φωνές ἐνάντια σ' αὐτὸ πὸς ὁ σοφὸς γραμματικὸς λέει πὼς ἐπιστημονικὰ συμπεραίνει ἀπὸ τὴν ἀκριβόλογη μελέτη ἀπάνω στὰ σημερινὰ γλωσσικὰ πράματα. Ποθοῦνε τὴ λευτεριά, δηλαδή τὴν ἀναρχία, τὴν ἀρνήτρα, ἔπως καὶ νᾶναι, τῶν νόμων πὸς εἶναι φυσικὰ μέσα στὴν οὐσία τους ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν ἀθρόπινη ἰδιοτροπία. Δὲν ὑπάρχει γλῶσσα δίχως γραμματικὴ, κ' οἱ κανόνες πὸς ἀπὸ δαυτοὺς πηγάζει αὐτὴ ἢ γραμματικὴ, εἶναι κανόνες πὸς ἀνήκουνε στὴ σειρά τοῦ ψυχέρμητου.

«Ὅχι: πὼς οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦνε ναῦρουνε, κατὰ πὼς θὰ τοὺς σπρώξῃ τὸ γούστο τους, ἀντιλογίες στὸ σύστημα πὸς δοξάζει ὁ κ. Ψυχάρης: μὰ ἔχουν ἄδικο σὰν ἀρνοιοῦνται τίς βάσεις του πὸς τίς ἀντισυλλώνου ἀπόλυτες ἀπόδειξεις. Ὁ κ. Ψυχάρης μπορεῖ νὰ φαίνεται κάπως ἀποκλειστικὸς στὸ ζήτημα τοῦ λεξικοῦ, καὶ στέρητογραφικὸ ζήτημα μπορεῖ νὰ θέλῃ νὰ τραβήξῃ μακριὰ ὅσο γιὰ τὴν κατάρτησιν κάποιου γραμμάτω, πὸς εἶναι ὡς τόσο ἀπρόσφορα: ἔχει ἔμως δίκιο ἔσο γιὰ τὴ γραμματικὴ, γιὰτὶ αὐτὴ κανονίζεται σύμφωνα μὲ τὴν κοινὴ συνήθεια καὶ ἔχει σύμφωνα μ' ἓνα δόγμα. Ὁ κ. Ψυχάρης ξακριβώνει, ταξινομεῖ, σχολιάζει. Αὐτὸ εἶναι τοῦ ἐπιστήμονα ἢ δουλειά. Ἄμα συγκριθῇ μὲ τὴ γραμματικὴ τοῦ Habert Pernot, ἢ γραμματικὴ τοῦ Σίμωνα Πέρτιου ἢ συνταγμένη ἐδῶ καὶ τρεῖς κοντὰ αἰῶνες, δὲ δείχνει νὰ πῆς οὐσιαστικὴς διαφορές,—κ' ἐδῶ εἶναι τὰ Δημοτικὰ Τραγοῦδια γιὰ νὰποδείξουνε πὼς ὁ λαὸς κατέχει καλὰ τὴ γλῶσσα του. Γιὰ τί λοιπὸν τόσες λογοτριβὲς ἀληθινὰ ἀχρησίμευτες, γιὰ τοὺς τύπους κλίσης ἢ συζυγίας πὸς δὲν ξαναφτείνονται πιά; Γιὰ τί μὲ τόση περιφρόνηση νὰ χτυποῦνται μερικὲς λέξεις πὸς ἀργὰ ἤρθανε στὴ γλῶσσα, μὰ πὸς κατωρθώσανε ἔμως νὰ ριζώσουνε συνταιριασμένες ἀκριβῶς μὲ τίς φιλολογικὲς ἀπαίτησες τῆς ἑλληνικῆς; Πόσες φορές δὲ μᾶς τὰ ξεδιάλυνε αὐτὰ ὁ κ. Ψυχάρης!

(1) Ἔτσι νομίζει ὁ μεταφραστὴς πὼς μπορεῖ νὰποδοθῇ ὁ γαλλικὸς τύπος *esthète*, πὸς ἔχει μέσα του καὶ δόση εἰρωνείας.

«Ἡ ἐκδοσὴ ἑνὸς καινούριου τόμου ἀπὸ τὴ σημαντικὴ σειρά πὸς λέγεται «**Ρόδα καὶ Μῆλα**» μᾶς δίνει ἀφορμὴ νὰ ξαναθυμηθοῦμε κάμποσα ἐπιχειρήματα γιὰ μιὰ θεωρίαν πὸς συζητήθηκε καὶ παρασυζητήθηκε πιά. Μερικὲς σελίδες φωτιστικὲς γιὰ τοὺς **Ξενισμοὺς** στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, εἶναι ἀξίες νὰ μελετηθοῦνε, καθὼς κ' οἱ τιτλοφορημένους «**Ἐνωσὴ θὰ πῆ δύναμη**, καὶ **Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικὰ μας**, τὰ **Λίγα λόγια** γιὰ μιὰ γραμματικὴ».

«Τὰ σημειώματα τοῦτα πὸς γίνονται: στὰ πεταχτὰ μὲ τὸ σκοπὸ τῆς πολεμικῆς, τὰ γράμματα τοῦτα πὸς γράφονται, γιὰ νὰ διώσουνε θάρρος ἢ κάτι νὰ διαφεντέψουνε, ἔπως τὰ φέρνει ἢ περίσταση τῆς στιγμῆς, παγινοῖζουνε σὰν ἀχτίδες ποικιλόχρωμες γύρω στὴν κεντρικὴ ἰδέαν. Καὶ αὐτὴ βεβαιώνει γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, πὼς ἡ λύση του εἶναι στενὰ δεμένη μὲ τὸ πρόβλημα τὸ ἔθνικόν.

«Πολλὲς φορές ἐπιμείναμε σ' αὐτὸ ἀπάνω. Μᾶς φαίνεται σήμερον πὼς ἔλα τὰ ἐπιχειρήματα κοντεύουνε πιά νὰ στερέψουνε, καὶ πὼς ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰποδείξῃ κανεὶς τὴν ὑπεροχὴ τῆς δημοτικῆς, εἶναι νὰ τὴ δοξάσῃ μὲ ἀριστουργήματα. Γιὰ τοῦτο, ζωηρὰ μᾶς ἀρέσει: σὰ βρισκοῦμε πλάι στὸ σοφὸ καὶ τὸ φιλόσοφο πὸς λέγεται Ψυχάρης τὸν τεχνίτη τοῦ λόγου καὶ τὸν ποιητὴ. Λίγους ἀπὸ τοὺς στίχους του ξέραμε. Ἄπὸ αὐτοῦ τὸ **Πέρα πέρα** εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀναρρίγημα παγκόσμιον νὰ πῆ κανεὶς, καὶ αὐτὸς πὸς ἔγραφε τὸ **Ναὸ**, τὸ **Βουτηχτή**, καὶ τόσα ἄλλα πεζογραφήματα πὸς μουσικὰ σοῦ φέρνουνε ὀράματα, δὲν ψευτίζεσαι στὸ **Φεγγάρι** καὶ στὴ **Μαρία-Ἐλένη**,—χορμάτια ἀπ' ὄνειρον καὶ τρυφερὴ ἀγάπη.»

ΣΤΟ ἴδιον τοῦ ἀρθροῦ ὁ Γάλλος κριτικὸς μιλάει γιὰ τὰ νέα λογογραφικὰ βιβλία πὸς τύπωσε ὁ κ. Pernot, καθὼς καὶ τὰ **Νεοελληνικὰ Διηγήματα**, πὸς τύπωσε μεταφρασμένα γερμανικὰ ὁ κ. Dietrich. «Ἡ ἐμπνεψὴ τους—γράφει—ζυγώνει στὸν αἰσθηματικὸ ἰδεαλισμὸ τοῦ Σίλλερου, δένοντας σύνωρα σὲ καλλιτεχνικὴ μορφή τὴν ψυχὴ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Ὁ Λάμπρος Ἀστέρης, ὁ Ἀργύρης Ἐφταλιώτης, ὁ Καρκαθίτσας, ὁ Κρουστάλλης, ὁ Κώστας Παρορίτης, ὁ Βλαχογιάννης βρήκανε θέση στὸν πρῶτον τόμον. Ἄς ἐλπίσουμε πὼς ἀργότερον ἢ ἴδια θὰ γίνῃ τιμὴ στοὺς ἀνταγωνιστάδες: τοὺς στὴν πέννα, τὸ Χριστοδασίλη, τὸν Παπαδιαμάντη, τὸν Ξενόπουλον κτλ.»—Ἄς τὸ ἐλπίσουμε.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

ΣΟΦΟΛΟΓΙΩΤΑΤΕ, τίς λέξεις ὁ συγγραφεὺς δὲν τίς διδάσκει, μάλιστα τίς μαθαίνει ἀπὸ τοῦ λαοῦ τὸ στόμα... Διδάσκαλος τῶν λέξεων εἶναι ὁ λαὸς. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΑΓΑΣΚΑΡΗΣ*)

ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΣΚΥΛΙΑ ΜΥΡΙΖΟΥΝΤΑΙ ΑΜΑ
ΣΥΝΑΠΑΝΤΗΘΟΥΝΕ

[Παραμύθι της φυλής Μπετσιμισάρακα (Betsimisaraka), που κατοικεί στην ανατολική μεριά της Μανταγουσκάρης. Είναι λαός εργατικός κ' έξυπνος προπύτων άριστοι ναφτικοί. Τους παίρνουνε νάρτες και στὰ βιπόρια της εταιρίας Messageries, και ταξιδεύουνε κι ως την Έβρώπη έτσι. Πολλοί τους είναι σκορπισμένοι σ' όλα τὰ παράλια του νησιού.]

Τόν παλιό καιρό, λένε, τὰ σκυλιά ζούσανε σάν άνθρωποι σέ μεγάλα χωριά, κοντά στα βουμάνια. Είχανε κ' ένα βασιλιά που τονέ λέγανε Ραδοντιμάνιτα (Radouimanita—οὐρά μυρουδάτη), κ' εΐτανε πολύ μεγάλος, πολύ χοντρός, πολύ δυνατός και με πολύ κουράγιο.

Άπτός ε βασιλιάς με τή μυρουδάτη οὐρά εΐτανε άλλοιότικος σκύλος και ξεχώριζε από τους άλλους με πολλά σημάδια: γι' αυτό είχε και τήν οὐρά του πολύ μυρουδάτη, και φανεωνότανε άμέσως ή παρουσία του από τή γλυκειά μυρουδιά που σκορπούσε φυσικά.

Ο Σκυλοδασιλιάς κυβερνούσε σάν άφέντης δίχως ψεγάδι: τους μεγάλους κάμπους που εΐτανε περίγυρα στο χωριό του.

Μιά μέρα, ήρθε ο Καπροδασιλιάς κ' εΐστησε κονάκι στο βουμάνι που γειτόνευε σέ κείνους τους κάμπους.

Οι Κάπροι αυτοί (τάγριογούρουνα) δέ μένανε φχαριστημένοι με τις βίξες που ξεχώνανε στα βουμάνια, παρά κάθε τόσο κάνανε και γιουρούσιζ μέσα στους κάμπους.

Οι Σκύλοι κάμανε παράπονα για τή χωριατιά τους, οι Κάπροι δέν άκούανε από λόγια, κ' εΐτσι άνοΐζανε τον κλεφτοπόλεμο. "Οποιον Κάπρος βλέπανε οι Σκύλοι στον κάμπο, να σγαρλέθη τή γής με τή φουρλίδα του, τον κυνηγούσανε, τονέ δαγκάνανε και τονέ σκοτώνανε. "Οποιος Σκύλος χωνότανε μέσ' τὸ δάσος και κυνηγούσε φραγκόκοττες ή σκατζόχερους (τάντρακα), τον κάνανε μπλέκο οι Κάπροι και του ξεσκίζανε τήν κοιλιά με τὰ μακριά τους τὰ δόντια.

Τότες ο Καπροδασιλιάς κι ο Σκυλοδασιλιάς εΐπανε να κάμουνε ταχυικό πόλεμο, και κηρύξανε κανονικά πως έχουνε πόλεμο. Διέρισανε τή μέρα και τον τόπο που θα γενότανε ή μάχη, κι άποφασίσανε να γίνη στο σύνορο του βουμανιού.

Τήν προσδιορισμένη μέρα ελοι οι Κάπροι βρεθήκανε κει πέρα, καθώς και ελα τὰ σκυλιά. Η σφαγή και τὸ αλληλοσφάγωμα εΐτανε μεγάλο: πολλά ξεκοιλιαστήκανε σκυλιά, και πολλά κομματιαστήκανε άγριογούρουνα. Μά πιδ πολύ ζημιωθήκανε τὰ σκυλιά: σκοτώθηκε ο βασιλιάς τους, και δέ βρέθηκε ποτέ τὸ λείψανό του. Και από κείνο τον καιρό, δέν

*) Κοίτα τους αριθ. 246, 256, 258, 305 και 402 του «Νουμά».

έχουνε βασιλιά τὰ σκυλιά, κ' είναι άπαρηγόρητα γι' αυτό, και πολύ θέλουνε ναχανε κανένα.

Και γι' αυτό, κάθε φορά που θάνταμωθούνε δυο σκυλιά, μυρίζονται στα πσιανά τους, για να βεβαιωθούνε άπωσδήποτε μήν τύχη και συναπαντηθήκανε με κανέναν από τὸ σόι του Ραδοντιμάνιτα, για να τον κάμουνε βασιλιά τους.

Αναλαάβα, 15 του Τρυγητή 1909.

ΛΑΒΑΖΑΓΚΑΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΚΑΜΠΥΣΗ

Λούνα, 1. 9. 910.

Κύριε Ταγκόπουλε,

Έπιτρέπετε μιὰ μικρήν ενόχληση στις πολλές δουλειές σας; — Τι γίνονται τὰ χειρόγραφα του Καμπύση (Άρηγιαννος - Δηγήματα); Μήπως ή κρίση για τὸ πέρος δημοσιευμένο δέν εΐταν ευνόικη; δέν πιστεύω. Μήπως δέν τελείωσε τὸ ξεκαθάρισμα των χειρογράφων; δέν τὸ φαντάζομαι, οΐτε στη Γαλλία δέν άργούν εΐτσι. "Αν εΐταν σέ τελευταίο, τότε θα θύμωνα με τον εκυτό μου που τόσα χρόνια σύντροφος στην ιδέα δέν έλαβα τήν πρόνοια να σας γνωρίσω—που και τώρα μπορώ μ' ένα πάτημα του ποδιού σας στο δίπλανό τραπέζι: να τὸ κάμω—για να σας βοηθήσω. Μά εΐπα δέν τὸ πιστεύω.

Και καλὸ ρώτημα ναχουμε, οι κληρονόμοι τί γίνονται; κάτι θαρρῶ μπαλώθηκαν είναι διέλου αναίσθητοι; Κι αν εΐν' εΐτσι, τουλάχιστο τί άπόγινε ή πλούσια βιβλιοθήκη του Κ., οι εικόνες του μήπως για ντροπή μας χάθηκαν; Μιά φορά στην κάθε γενεά—αλλοίμονο και να δούμε—παρουσιάζονται τέτοιοι άνθρωποι. Και τὸ ελάχιστο σχετικό του μνημείο δέν πρέπει να χαθῆ. Και ποιός, αλλοίως, θα κατηγορηθῆ πιώτερο από σας, τὸ στενώτερο και σπιτικό φίλο του;

Με τιμὴ

Π. Γ...

Σ. Γ. Έπιμένω να μάθω τουλάχιστο σχετικά με τὸ πρώτο ρώτημά μου.

Σημείωση του «Νουμά». — Ναπαντήσουμε σ' όλα τὰ ρωτήματά σου. (1) «Άρηγιαννος» και τὰ «Δηγήματα» θα δημοσιευτούνε σάν ερθει ή σειρά τους. Κείνο που μας έκανε κάπως να διατάζουμε εΐτανε μήπως με τὰ «Δηγήματα», (πουναί γραμμένα σέ καλιότερους καιρούς, πριν από τὰ δραμίτά του) και με τον «Άρηγιαννο», (πουναί σωόρπια σκεδιάσματα κι όχι έργο ξετελειωμένο), δέν προστεθει τίποτα στη φιλολογική θέση του Καμπύση, όπως κατὰ τήν ιδέα πολλώνε, δέν του προστεσαν τίποτα οι «Όχιτροί και φίλοι», που δημοσιευτήκανε πέρος στο «Monde Hellénique».

Η πλούσια βιβλιοθήκη του πουλήθηκε από τή μάνα του σέ κείνους που πουλάνε παλιά και μεταχειρισμένα βιβλία. Από τις εικόνες του, ο Σολωμός,

ο "Γκεν", ο Τολστόης κι ο Λουστογιέφσκις, αντίγραφα καμωμένα με τὸ χέρι του, βρισκόνταν στα γραφεία τοῦ «Νουμά», χωρισμένα ἀπὸ τὴ μάννα του στὸν Ταγκόπουλο. "Υστερ" ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μάννας του (Γεννάριος τοῦ 910) γενικὸς κληρονόμος του ἀπόμεινε ἡ δούλα του Σοφία Ζαμπή.

Ὁ Ταγκόπουλος ζήτησε τότε, μέσο τοῦ ξαδέφρου τοῦ Καμπύση κ. Ν. Τριγγέτα δικηγόρου, νὰν τοῦ δοθεῖ ἡ προσωπογραφία τοῦ, καμωμένη ἀπὸ τὸ γέρο Καμπύση, καθὼς καὶ τὸ διαφνέιο στεφάνι ποὺ προσφέρθηκε στὴ μνήμη του ἀπὸ τὴ «Νέα Σκηνή» ὅταν πρωτοπαρουσιάθηκαν οἱ «Κοῦρδοι» (1903) καὶ ποὺ ἡ μάννα του τῆξε κρεμασμένο, ἴσαμε τὴ στεφνή της στιγμῆ, πάνου ἀπὸ τὸ κρεβάτι της. Μὰ τὸ στεφάνι πετάχτηκε στὰ σκουπίδια καὶ ἡ προσωπογραφία του θὰ βρισκεται πεταμένη σὲ κανένα κατώγι. Ὁ Ταγκ. εἶχε ζητήσει ἀκόμα νὰγοράσει καὶ τὰ βιβλία του (ἀντίτυπα τῶν «Κοῦρδων», τοῦ «Λαχιυλιδιῦ τῆς Μάννας» κτ.), μέσο τοῦ κ. Τριγγέτα κι αὐτό, στὴ διπλὴ τιμῆ ποὺ θᾶδινε ὅποιος ἄλλος, μὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τοῦ δοθήκανε· ἴσως νὰ πουληθήκανε σὲ κανένα μπαζάλι ἢ σὲ κανένα στραγαλιτζή.

"Ὅσο γιὰ τὸ φιλολογικὸ μνημεῖο του, ὅσο ζοῦσε ἡ μάννα του ξόδευσε 4 χιλιάδες δραχμές, καθὼς ἔλεγε, νὰν τοῦ κάνει ἓνα μαρμαρένιο μνημεῖο στὸ νεκροταφεῖο καὶ ὕστερα ἄλλες 5—6 χιλιάδες γιὰ νὰ στήσει πάνου στὸ μνημεῖο τὴν προτομὴ της καὶ τὴν προτομὴ τοῦ πατέρα του, καθὼς τῆς εἶπανε πὼς εἶναι σωστό! "Υστερ" ἀπὸ τὸ θάνατό της, ἡ δούλα του καὶ κληρονόμα του δὲ θᾶξε τὴν ἔγνοια νὰν τοῦ στήσει καὶ φιλολογικὸ μνημεῖο, ἀφοῦ καὶ ἡ μάννα του ἡ ἴδια, σὰν ἀπλοϊκὰ γυναίκα ποὺ εἶτανε, οἶτε ἤθελε νὰκούσει κὰν ὅ,τι ἄλλοτε τῆς προτεῖναμε, ἀντὶ δηλ. μαρμαρένιο μνημεῖο νὰν τοῦ στήσει «φιλολογικὸ μνημεῖο», συμαζώνοντας σὲ μιὰ καλλιτεχνικὴ ἐκδοσὴ ὅλα τὰ ἔργα του, τυπωμένα κι ἀτύπωτα.

ΟΙ ΜΙΣΕΡΟΓΛΩΣΣΟΙ

Φίλε Νουμά,

Χρέος μου θεωρῶ στὸ «Νουμά» ποὺ δημοσίεψε τὸ «Ridi Pagliaccio» μου, ἀνοιχτὸ νὰ δώσω τὸ γράμμα ποὺ ὡς ἀπάντησὴ ἔδωσα σὲ κάποιον, ποὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα μας στέκεται κι ἄσκημα ξαφνιάστηκε σὰν εἶδε πὼς ἐγὼ ἢ φανατικὴ συνεργάτισσα τοῦ «Νουμά» δέχτηκα μὲ γλωσσικὲς θυσιές νὰ γράφω καὶ στὰ «Παναθηναία» :

«Ἀγαπητὲ Κύριε,

«Στὸ γράμμα Σας θέλω ν' ἀπαντήσω ἀμέσως. Γιατὶ μοῦ ἀρέσει φωτεινὰ καὶ μπροστὰ στὸν ἑαυτὸ μου καὶ μπροστὰ στοὺς ἄλλους νὰ τοποθετῶ καὶ νὰ ἐναρμονίζω τὴ σκέψη μου μὲ τὶς πράξεις μου. Ἄν δέχομαι νὰ γράφω στὰ «Παναθηναία» μὲ γλώσσα μισερὴ κι ἀνεκατεμένη, τὸ κάνω γιατί παρακολουθώντας τὰ φετεινὰ νεοελληνικά μας ἔργα στὸ θέατρο εἶδα α) πὼς ταπεινὰ καὶ ἀνόητα εἶναι, β) πὼς ἐπιπόλαια, μεροληπτικά κι ὀπιστόβουλα, ἀπὸ τοὺς

ἐνδιαφερόμενους «λογίους» μας κρίνονται. Καὶ τότε τὸ δίλημμα ἀπλὸ κι ἀμείλιχτο στάθηκε μπροστὰ μου : ἢ νὰ σωπάσω κ' ἔτσι ἔμμεσα νὰ γίνω συννοχος κ' ἐγὼ τῶν «λογίων» αὐτῶν, ἢ νὰ ἐξωτερικέψω τὴ σκέψη μου, ἄς εἶναι καὶ μὲ φόρμα μισερή. Γιατὶ νὰ γράφω κριτικὲς στὸ «Νουμά» μοῦ φάνηκε περιττό. Ἐνα, γιατί ἔχει καλὸ κριτικὸ δικό του, κι ἄλλο γιατί δὲν πρέπει νὰ περιοριζόμαστε μόνο στὸ «Νουμά» ποὺ εἶναι πιά δικός μας καὶ οἱ κρίσεις του δὲν πιάνουν τόπο στοὺς καθαρευουσιάνους καὶ στοὺς μισερόγλωσσους ποὺ πρέπει νὰ καταχτήσουμε.

Στὴ «Νέα Ζωή» ; Εἶναι τόσο ἀταχτο περιοδικὸ καὶ τόσο μακρυνὸ καὶ τρίμηνο, ποὺ ἡ κριτικὴ του δὲ θᾶξε καμὴν ἐδῶ ἐπίδραση. Στὶς ἐφημερίδες : Κανένας διευθυντὴς δὲ δέχεται, ἂν δὲν εἶναι σύμφωνη ἡ κριτικὴ αὐτὴ μὲ τὶς ἰδέες του, ἰδέες καθαρευουσιάνικα στενότατες.

"Ὡστε, βλέπετε, παντοῦ ἀδιέξοδο κι ἀποκλεισμός. Καὶ γι' αὐτὸ, ὅταν ἤρθε ὁ κ. Μιχαηλίδης καὶ μοῦ πρότεινε τὴν κριτικὴ τῶν «Παναθηναίων» μὲ ἀπόλυτη ἐλευθερία σκέψης, μὲ γλωσσικὲς ἔμως παρχώρησες ἐκ μέρους μου, οὔτε στιγμὴ δὲ δίστασα νὰ δεχθῶ. Σκέφτηκα πὼς γιὰ νὰ ἐπιβάλομε ἓνα Σκοπὸ εὐλύγιστα καὶ σοφὰ πρέπει νὰ προχωροῦμε. Κανένας κίντῆνος δὲν ὑπάρχει : "Ὅταν ξέρομε ἀκριδῶς τι θέμε τὰ μέσα σὲ ὅσα μποροῦν ποτε νὰ μας παραστρατήσουν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ πρέπει πρώτα νὰ ἐπιβληθεῖ ἡ σύστα, ἢ σκέψη, ν' ἀνοιχτεῖ τὸ μυαλό, κ' ἐπειτα ἀναγκαστικά, ὡς φυσικὸς καρπὸς τῆς χειραφέτησής, θᾶρθεῖ κ' ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀληθινῆς μας γλώσσας. Τὸ ξαναλέω, γιὰ νὰ ἐπιβάλομε κάποιο σκοπὸ σοφὰ πρέπει νὰ προχωροῦμε. Ἀπ' ὅλες τὶς πόρτες κι ἀπ' ὅλα τὰ παράθυρα τῆς ἐχτρικῆς ψυχῆς πρέπει νὰ μπαίνομε.

Τὸ σπουδαῖο δὲν εἶναι τὸ πὼς θὰ σκοιῶσομε τὸν ἐχτρώ μας. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ τὸν σκοτώσομε. Στενομετωποσύνες δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίζου. «Une abondante unité» πρέπει νάχομε γιὰ νὰ καταχτοῦμε τὸν καθένα. Πρέπει τὸ φίδι τῆς Σοφίας καὶ τὸν ἀητὸ τοῦ Ἡρωῖσμοῦ μέσα στὴν ψυχὴ μας νάχομε, καὶ πότε τὸ ἓνα, πότε τὸ ἄλλο, καὶ πότε καὶ τὰ δυὸ νὰ τὰ ἐξαποστέλλομε στὸ φρούριο ποὺ θέμε νὰ κυριέψομε.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Σημείωση τοῦ «Νουμά».—Σοφὰ τοποθετεῖ τὰ πράγματα κι ὠραία ἐναρμονίζει τὴ σκέψη της ἡ κυρία. Μᾶς δίνει κ' ἓνα μάθημα ποὺ χρέος ἔχομε νὰν τάκούσομε μὲ προσοχὴ ὅλοι, ἂ θέλομε νὰ πείει μπροστὰ καὶ νὰ προκίηει ὁ ἀγῶνας μας. Γιὰ νὰ νικηθεῖ ὁ ἐχτρός πρέπει νὰ χτυπηθεῖ ἀπὸ διάφορα κάστρα. Καὶ γιὰ νὰν τὰ πάρομε αὐτὰ τὰ κάστρα ἀνάγκη πᾶσι νὰ κάνουμε τὶς ἀπαραίτητες γλωσσικὲς παρχώρησες καὶ ὑποχώρησες. Πολὺ σωστὸ αὐτό. Ἐτσι σιγὰ σιγὰ θὰ καταντήσει ὅλοι μας νάλλαξοπιστήσομε, νὰ γράφομε δηλ. μισὴ γλώσσα, ἀκόμα καὶ καθαρεύουσα, γιὰ νὰ διαφεντέψομε τὴ δημοτικὴ. Καὶ τότε τὴ δημοτικὴ, πολὺ φυσικὰ, θὰν τὴ γράφουν οἱ καθαρευουσιάνοι γιὰ νὰ διαφεντέψου, μὲ δαυτὴ, τὴν καθαρεύουσα.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Πάντα με τὸ μέρος μας ἢ «Ἀκρόπολη». Βρίσκει ἀφορμὴ στὸ φύλλο τῆς 24 Αὐγούστου ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀμερικάνου ψυχολόγου James, ποὺ τὰ ἔργα του εἴτανε γεμάτα ἀπὸ τὸ χρῶμα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ζωντανῆς λαϊκῆς φρασεολογίας γιὰ νὰ τὸν ἀντιτάξῃ «πρὸς τὰς φιλοσοφικὰς χήνας τὰς δικὰς μας ποὺ δὲν βγαίνουν οὔτε γιῶτα ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν καθαρεύουσαν ἀφ' ἑνὸς καὶ δὲν εὑρίσκονται εἰς καμμίαν σχέσιν οὔτε με τὴν κοινωνίαν οὔτε με τὸν λαόν, οὔτε με τὴν φαντασίαν οὔτε με τὸ παράδοξον, οὔτε με τὸν Ἀριστοφανισμόν, ἀλλὰ ψόφιοι, νεκροί, βαλσαμωμένοι, λιγδιάρηδες, λεκιασμένοι καὶ ὑπήγοροι κάνουν τὸν φιλόσοφο!»—Καί, στὸ ἴδιο φύλλο, ἕνας διαγωνισμὸς τοῦ ταχυδρομείου γιὰ διορισμὸ 20 παληκαριῶν νὰ μοιράζουσι γράμματα, ποὺ μόνα προσόντα βέβαια τοὺς χρειάζονται νάτα, ὑγεία, γερὰ πόδια, ἀνάγνωσι καὶ γραφὴ, τὴν κάνει νὰ φωνάξῃ : «Ὅχι, κύριοι ! ὁ Βυζαντινισμὸς, ὁ Μιστριωτισμὸς, ὁ Βλακισμὸς, ὁ Φορμιμισμὸς, ἐπέβαλον ὡς προσόντα ταῦτα : 1. Ὁρθογραφίαν. 2. Λύσιν μαθηματικῶν προβλημάτων. Καὶ ὅσοι ἦσαν λεβέντηδες τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν ἤξευραν νὰ λύσουν μαθηματικὰ προβλήματα ἤλθαν ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι ἴσως εἰς ἔλα τὰ ἄλλα, δυνατοὶ ὅμως εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, ἤλθαν πρῶτοι.»

Κ' ἢ «Ἐστία»—ὁ λόγος γιὰ τὴν ὁμηρικὴ μάχη τοῦ Γαρδίκου με τὸ Σικιά—ἔγραψε (φύλλο τῆς 23 Αὐγούστου) πῶς «δυστυχῶς τὰ παράπονά του γραμμένα εἰς γλῶσσαν ἀκατάληπτον διὰ τοὺς πολλοὺς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κάμουν ἐντύπωσιν δημοσιεύμενα εἰς ἐφημερίδας.» Συμφωνῶνται ! Καὶ τὰ πρῶτα ποὺ γράφονται στὶς ἐφημερίδες, δὲν μποροῦν εὐτυχῶς νὰ κάμουν ἐντύπωσιν στὸ λαόν, γιὰτὶ λίγοι τὰ καταλαβαίνουν ἔλα. Ἀλοίμονο ἀν τὰ καταλαβαίνανε ἔλα !

Ρωτᾶνε τὰ «Πάτρια» (28 Αὐγούστου) : «Ἡμεῖς ἐχθροὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης ; Ἀλλὰ τίς ἄλλος προβάλλει ὡς διδάσκαλον αὐτῆς τὴν ἀγνήν Ἑθνικὴν Μοῦσαν ἀπὸ ἐτῶν καὶ τόσον μεγαλοφώνως ; Καὶ θὰ ἐπανεφέροντο ὡς κτῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰ τόσον ἐκτοπισθέντα δυστυχῶς δημοτικὰ τραγούδια ἀνευ τῶν Πατρίων ;» Καὶ στὸ ἴδιο φύλλο τοὺς βάζουσι ἕνα δημοτικὸ τραγούδι με τὸν τίτλον... «Ὁ Ἀπολεσθεὶς» καὶ καθαρῶς ἕνα του στίχο :

Ὅτε κυνήγι μοῦφερα οὔτε καὶ αὐτὸς του ἤρθε.

Πῶς δὲν τὸν κάνανε κι ἀπαντῶν τὸν ἀπὸ του !—Καὶ στὸ νεώτερο φύλλο (4 Σεπτ.) ἄλλος στίχος καθαρῶς σὲ δημοτικὸ τραγούδι :

Νὰ μάθουν με ποῖον πολεμοῦν, με ποῖον ἔχουν νὰ κάμουν !

Νόστιμα ποὺ τὰ γράφει πάντα ἢ «Ἀκρόπολη» (1 τοῦ Σεπτέμβρη) : «Νὰ καὶ μία νέα λέξι ! Ἡ προφορικὴ διακρίνωσις ὀνομάζεται ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον καὶ ἐπιβλητικώτερον **ρηματικὴ** ! Ἀφοῦ δὲν ἔχουμε πράγματα νὰ δεῖξωμεν, τοῦλάχιστον ἐξευγενίζωμεν τὸ λεξικόν μας ! Ἔργα χαμάληδων, λέξεις βαρῶνων !»

Καὶ παρακάτω :

«Νὰ καὶ μιὰ ἄλλη λέξι ποὺ περιφέρεται μέσα στὴ σκόνῃ τῶν συμβολαιογραφείων τὰς παραμονὰς τῆς Πρώτης Σεπτεμβρίου. Τὸ **μισθίον** ! Τί εἶναι νομίζετε τὸ μισθίον ; Τὸ σπῆτι ποὺ νοικιάζεται. Ποιὸς καταλαβαίνει τὴν λέξιν αὐτὴν ; Οὔτε ὁ Μιστριώτης ἴσως. Καὶ ὅμως οἱ σοφοὶ Χρότζηδες τῆς Νομικῆς τὴν ἔκαμαν καὶ αὐτὴν Ἀργεντινὴν δεκάραν νὰ κυκλοφορῇ νομίμως !»

Καιρὸ εἶχε νάκουστῇ ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος, καὶ νὰ τος, πάλι τὰ βάζει με τοὺς μαλλιαρούς, γράφοντας ἱερόσυλα στοὺς «Καιροὺς» (9 Σεπτ.) γιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀμοιρου Βερούκιου :

«Οὔτε ἡ γλῶσσα, οὔτε τὸ χιοῦμορ, καὶ ἴσως οὔτε καὶ ἡ λογικὴ τοῦ Βερούκιου ἦσαν διὰ τοὺς Ἀθηναίους. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν ἤμποροῦσε νὰ γράφῃ τακτικὰ εἰς τὰς ἐδῶ ἐφημερίδας, καὶ κί ἔλγαι ἀπέπειραι τὰς ἐποίας ἔκαμε δὲν ἔτυχον παρὰ τῆς πλατωνικῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν μαλλιαρῶν διὰ τὴν Γλῶσσαν. Ἐν τούτοις—ἐν παρενθέσει—ὁ Βερούκιος δὲν ἦτο καθόλου μαλλιαρὸς. Ὡς σκοπὸν τῆς δημοσιογραφικῆς του ζωῆς θέσας τὸ νὰ μερφώσῃ πολιτικῶς καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν ἀγράμματον λαόν, συνείθισεν ἐξ ἀρχῆς νὰ μεταχειρίζεται ὅσο τὸ δυνατόν λαϊκὴν γλῶσσαν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο φύσει συγγραφεὺς, ποιητῆς ἀν θέλετε, ἢ λαϊκῆς του Γλῶσσα εἶχε πάντοτε ὕψος, καὶ νεῦρον, καὶ ὠραιότητα. Ἀλλὰ καμμίαν σχέσιν με τοὺς κανόνας τοῦ Φυχάρη ! Ἐγράψεν ὅπως ἤθελεν, ὅπως ἤξευρεν, ὅπως τοῦ ἔλεγεν ἢ φυσικῆς του καλαισθησία. Διαφορετικὰ, εἰς τὴν ἀνάγκην του θὰ ἤμποροῦσεν ἴσως νὰ εὔρη θέσιν εἰς τὸν «Νουμᾶν»...»

Κι ἄλλο ἕνα, ἀγαπητὴ κύριε Ξενόπουλε : Δὲν εἶχε τὴν ἱκανότητα ὁ μακαρίτης νὰ κερδίξῃ κι ἀπ' τοὺς νεκροὺς φίλους του, κάνοντας χρονολογούμενα τίς ἀτυχίες τῆς ζωῆς τους.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενον φύλλο ἀρχίζει νὰ ξανατυπώνεται στὸ «Νουμᾶ» ὁ «Ἐμπορος τῆς Βενετίας» τοῦ Σαιξπηρου, μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη, —μετάφραση ποὺ ἡ πρώτη ἐκδοσὴ τῆς εἶναι δόλοτα ἐξαντλημένη τώρα.

— Τὸ ἐρχόμενον φύλλο (ἀριθ. 405) θὰ βγῇ με δὲχτῶ

παραπανιστές σελίδες, δηλαδή 24 όλες μαζί, και τα παρακάτω φύλλα θάχουνε από 20 σελίδες.

— Τη Δευτέρα θά παρασταθούν στο «Πανελλήνιο», από το θέατρο του κ. Θεομ. Οικονόμου, οι «Άλυσίδες», το γνωστό πολιτικοκοινωνικό δράμα του Ταγκόπουλου. Μαζί με τις «Άλυσίδες» θά παρασταθεί κι «ὁ Καημένος ὁ Τρελλός», δραματάκι μονόπρακτο, μεταφρασμένο από τὰ Γερμανικά, με τὸν κ. Οικονόμου πρωταγωνιστή.

— Μ' ἓνα τὸν διάγγελμα ὁ Μιστριώτης στὸ «Ἐμπρός» (3 τοῦ μηνός) κήρυξε πὸς ἀλλοίως δὲ σώζεται τὸ ἔθνος παρὰ μόνο ἂν ἡ Ἐθνοσυνέλεψη διορίσῃ ὑπουργοὺς ἀπ' ὅλα τὰ κόμματα και «ἐκτός αὐτῶν τοὺς κρατίστους ἀνδρας», δηλαδή τὸν κ. Γ. Μιστριώτη.

— Τὸς λιβάνισε και τὸς θυμάτισε με τὸ παραπάνω ἔλος τοὺς συναδέλφους του θεατρογράφους ὁ κριτικός κ. Γρ. Ξενόπουλος, ἔλο τὸ καλοκαίρι, ὅσο δηλαδή τοὺς εἶχαμε ἀνάγκη νὰ μᾶς διασκεδάσουνε.

— Τώρα με τὰ πρωτόβραχια, πὸν καλμάρει τὸ θεατρικὸ ἔμπόριο, ὁ χρονογράφος κ. Γρ. Ξενόπουλος μᾶς ζηγιέται («Ἀθῆναι», 5 Σεπτ.) τὸ φορὸν μαρτύριο πὸν τράφηξε, ζώντας ὑποχρεωμένος νὰ «παρακλιουθῇ ἐλ' αὐτὰ τὰ κατασκευάσματα».

— Τὸ ἐρχόμενο καλοκαίρι... ξαναθεῖτε προσκυνήσωμεν!

— Ἀρχίσανε οἱ βουλευτὰδες πάλι τις ἀπόλυτες ὀνομαστικές, κ' οἱ φημερίδες τις εἰρωνεῖες τους πάλι γιὰ τοὺς ῥήτορες πὸν δὲ μαθητέψανε κοντὰ στὸ Μιστριώτη, γιατί τότες θά κάνανε τεχνικώτερους βραβασισμοὺς πὸν δὲ θά τοὺς νούθωνε οἱ σοφοὶ δημοσιογράφοι.

— Ἐγινε Σοσιαλιστικὸ Συνέδριο στὴν Κοπενάγη, κ' εἶδαμε πὸς τὸ Σοσιαλιστικὸ Κέντρο τῆς Τουρκίας ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπὸ τὸ φίλο ποιητὴ Κ. Χατζέπουλο.

— Στὴν ἀπὸ τὸ ἑξωτερικὸν σελίδα τοῦ «Ἐλλοῦ καλλιῆ Ernest Raynaud, με τὸν τίτλο «Ἀποθέσει τοῦ Jean Moréas, Ἐλλοῦ ποιητῆ», τυπωθήκανε στὸν τελευταῖο Mercure de France.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 9 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ἀρχισε τις ἀντάρες ἡ Διπλὴ Βουλὴ. Στις 3 τοῦ μηνός ἀγριεὶ σκηνές γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ὄρκου. Καὶ τὸ Βαγγέλιο στὰ χέρια τοῦ παπᾶ, τὸ ξεσκίσανε πὸν τὴ μανία τους οἱ **Συνταχτικοί**. Ἀκούστηκε ἓνας προῦντικὸς λόγος τοῦ Δραγοῦμη, και τὴν ἄλλη μέρα, ἀφοῦ ἔγινε και παρασυναγωγή, και σύσκεψη ἀπάνου στὴ σύσκεψη, θετική ἀπόφαση δὲν πήρανε. Τέλος, ἦρθε στίς 5 τοῦ μηνός ὁ Βενιζέλος και μίλησε στὸ λαό. Γαλήνεψε ἡ φουρτούνα, και, στίς 6, ἕμα πῆγε στὴ Βουλὴ μέσα, δίχως λέξη νὰ βγάλῃ, κατέρθωσε ὁ τεχνίτης πολιτικός νὰ ψηφιστῇ (148 κατὰ 121) πὸς ἡ Βουλὴ προβαίνει στὸν ὄρκο, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐξέλεξη τῶν ἐκλογῶν, ἔχει σκοπὸ νὰ βαρπιστῇ ἂν εἶναι Ἐθνοσυνέλεψη, Βουλὴ Ἀναθεωρητική ἢ ἕτι ἄλλο. Τώρα γίνεται ἡ ἐξέλεξη.

Ὡς τόσο ἦρθε και ὁ Θεοτόκης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, κ' ἄλλο δὲ βλέπεις στίς ἐφημερίδες, παρὰ τί λένε πὸς θά κάμουνε και θά δείξουνε τὰ κόμματα, πὸς πέφτει ὁ Δραγοῦμης, πὸς θά βγῇ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κομματικός κτλ. Ὁ Βενιζέλος δὲν ἀνα-

κατεύεται σ' αὐτά, και μόνο ἡ στάση του αὐτὴ δείχνει τὸν ἄξιο Κυβερνήτη, ὅπως δὲ τόμολογοῦνε ξένοι και δικοί, ἀκόμα και τὸ Στέμμα, κρίνοντας ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ λόγος του.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἐδῶ εἶχαμε δασκαλικὲς μεταβολές, κάτι ἐπεισόδια γιὰ τὸ ἔμπόριο τῆς σταγίδας στὰ Φιλιατρά, 3—4 ἀπὸ τοὺς διορισμένους νέους καθηγητὰδες στὸ Πανεπιστήμιο πὸν δὲ δέχονται νὰρ-θοῦν, και παραλίγο μὰ μονομαχία ἐνδὲ ἀνώτερου ἀξιοματικὸ τοῦ Ναυτικοῦ με τὸν ὑπουργό του. Εἶχαμε, γιὰ καλὸ και γιὰ κακό, και τὴ σύγκληση τῶν ἐπέδρων τοῦ 906 και 907, γιὰ νὰ μὴ μείνουν τὰ σύνορά μας ἀφύλαχτα. Γιατί πάντα τὸ ζωνάρι κρεμασμένο οἱ γειτόνοι μας. Εἶχανε δὲν εἶχανε, τὰ καταφέρανε νὰ ματαιώσουνε τὴν Πατριαρχικὴ Ἐθνοσυνέλεψη. Φυλακώσανε 19 πληρεξούσιους· ὁ Πατριάρχης ζήτησε νὰ παραιτηθῇ· μπηκε στὴ μέση κ' ὁ διχτάτορας ὁ Σεφκέτ, και ἀναγκάστηκε τὸ Πατριαρχεῖο νὰ γράψῃ και νὰ δηλώσῃ πὸς ἀπ' ἀνάγκη και στανικῶς ἀφήνει γιὰ τὴν ὥρα στὴν πάντα τὴν Ἐθνοσυνέλεψη. Μὰ τὸ Τούρκικο Ἰπουργεῖο ἀπάντησε πὸς ἕμια μέτρα θά λάβῃ, ἂν πάλι γίνῃ τίποτα δίχως τὴν ἀδεία του. Καὶ τὰ πράματα πάντα δύσκολα, με τοὺς ἀποκλεισμούς, τοὺς ἀφοπλισμούς, τοὺς διωγμούς και τοὺς ἀρπαγμούς στὴ Μακεδονία. Ὁ Γρυπάρης πὸν ζήτησε ἀδεία νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν Πόλη, δὲ θά τὴ χρησιμοποιήσῃ, ἂν και ὕστερ' ἀπὸ τις τόσες προσβολές εἶναι ἀσκημὴ ἢ θέση του με τοὺς Τούρκους. Ὁ νόμος τους γιὰ τις ἐκκλησίες, ἐφαρμόστηκε και στὸ Ἀργυρόκαστρο. Τὸ περίφημο δάνειό τους ναυάγησε ὀριστικά και στὸ Παρίσι κ' ὁ Βεζιρὴς ἔφυγε ἀπὸ καί. Τώρα γίνονται στὴν Ἀγγλία ἐνέργειες. Μὰ δὲν καλοδλέπουν οἱ Ἑγγλέζοι πιά τοὺς Νεότουρκους, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴ συμμαχικὴ συνεννόησή τους με τὴ Ρουμανία, πὸν τόσο τὴ σκολιάζει ὁ παγκόσμιος τύπος—συνεννόηση πὸν σκοπὸ ἔχει προσέγγιση στὴν Τριπλὴ και φοδέρα γιὰ μᾶς και γιὰ τὴ Βουλγαρία.

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Κατα. στὸ Chibin el Com. Ἀάραμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Δ. Φρ. στὸ Santa Rosa de Veracruz. Στέλλομε τὸ φύλλο στὸ καινούριο σου κατατόπι.—κ. Στ. Στάβ. στὴ Σωζόπολη. Ἀκόμα τίποτα ὀρισμένο. Ἰστερ' ἀπὸ ἓνα χρόνο μαθαίνουμε ὅταν τὰρχινῆσουνε, ὥστε ἔχουμε καιρὸ ἀκόμα.—κ. Δύτη, ἐδῶ. Ἀφοῦ μᾶς λὲς πὸς, «κρίνοντας ἀπὸ τὴν κωμῆδία πὸν εἶδες νὰ παίζεται», τὸ ἐπιγράμμα τοῦ περασμένου φύλλου δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι, «κατὰ τὴν κρῖση σου», παρὰ αὐτοεπίγραμμα, σοῦ λέμε κ' ἔμεις πὸς ἡ κρῖση σου «δικαία ἐστὶ», κ' ἔλα νὰ πάρῃς τὸ βραβεῖο.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000 — ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 10,275,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διεύθυνσις τηλεγραφική : «ΑΘΗΝΑ·Γ·ΚΗ»

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ : Ἐν Πειραιῖ Πάτρας, Σύρα, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλοι καὶ Λαρίση.
ΕΝ ΚΡΗΤῃ : Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ : Ἐν Κ/πόλει (Ἰσμα ἐν Γαλατᾷ, μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῶ, Τραπεζοῖνι, Σμύρῃ, Θεσσαλονίκη, Σέρραϊς, Καβάλλα, Σάνθη, Ἰωαννίνοις καὶ Χίῳ.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ : Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Midan), Κεῖρα (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Mousky), Ζαγαζίκι, Μανσούρα
ΕΝ ΔΟΝΔΙΝῳ E. C. (No 22 Fenchurch Street), ἐν ΛΕΜΕΣῳ (Κύπρου) καὶ ἐν ΧΑΡ-ΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1910

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

<i>Διαθέσιμα :</i>	
Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρ' ἐγχωρίοις Τραπεζαῖς Δρ. 14,484,127.36	Δρ. 35,562,060.84
Παρὰ Τραπεζῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Σιματα ἐν χαρτοφυλακίῳ » 21,073,933.48	» 27,024,830.06
Προεξοφλήσεις καὶ Προκαταβολαὶ ἐγγραμματίων	»
<i>Ἡγγυημένοι λογαριασμοί :</i>	
ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων Δρ. 57,501,558.71	
δι' ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων » 40,927,503.71	» 108,898,054.78
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων » 10,468,992.36	
Τρέχοντες λ/σμοὶ χρεωστικῶν	» 22,624,855.54
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων, Διμερικῶν Ταμείων καὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν	» 10,696,732.94
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια	» 8,965,880.36
Συμετοχαὶ εἰς ἐπιχειρήσεις	» 4,183,759.85
Κτήματα Τραπεζῆς	» 4,747,956.52
Ἐγκαταστάσεις καὶ ἐπιπλα Κεντρικοῦ καὶ ὑποκαταστημάτων	» 889,140.06
	<u>Δρ. 223,593,009.95</u>

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἐταιρικῶν	Δρ. 50,000,000.—
Κεφάλαιον τακτικῶν Ἀποθεματικῶν	» 5,275,000.—
Ἀποθεματικῶν Προνοίας	» 5,000,000.—
Καταθέσεις Δρ. 93,749,812.89	
Ταμειυτήριον » 12,267,088.84	» 106,016,901.73
Τρέχοντες λ/σμοὶ πιστωτικοί	» 18,822,937.46
ὑποκαταστήματα	» 7,704,599.63
Ἐξωτερικῶν λ/σμοί	» 20,988,335.66
Προσωρινοὶ λ/σμοὶ καὶ διάφορα	» 9,785,235.47
	<u>Δρ. 223,593,009.95</u>

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Z. K. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Φ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπράξεις γραμματίων, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Ἀνοίγει τρεχούμενους λογαριασμοὺς ἠγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικτικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτου ὅρου, Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιοματίων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιβώτια εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσὸν καὶ τραπεζογραμματίᾳ πληρώνουσα τόκον :

3 0/0 εἰς πρώτην ζήτησιν, 3 1/2 0/0 διὰ καταθέσεις ἕξ μηνῶν,

4 0/0 διὰ καταθέσεις ἑνὸς ἔτους, 5 0/0 » δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειυτήριόν της, λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χρεῖν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, πληρώνει τόκον 4 0/0.